

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Світлана ХАЛАТУР**
« ____ » _____ **20__** р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: **Удосконалення управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства**

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Владислава РУДАКОВА

**Науковий керівник,
к.е.н., професор**

Юлія МАСЮК

Дніпро – 2022

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом МОН молоді
і спорту України від 29 березня
2012 року № 384)

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку і фінансів

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітній ступінь магістр

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувачка кафедри

_____ Халатур С.М.

(підпис)

«__» _____ 2022 р.

З А В Д А Н Н Я

на кваліфікаційну роботу здобувачу

РУДАКОВІЙ ВЛАДИСЛАВІ ЮРІЙВНІ

1.Тема кваліфікаційної роботи Удосконалення управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства

2.Керівник роботи Масюк Юлія Володимирівна, к.е.н., професор затверджені наказом ДДАЕУ від «13» вересня 2022 р. № 2642

3. Строк подання здобувачем роботи « **09** » **грудня 2022 року.**

4. Вихідні дані до роботи. Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Звіт про площі та валові збори сільськогосподарських культур, плодів, ягід і винограду, Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарського підприємства, економічна та фінансова література.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).

1.Теоретичні аспекти аналізу оцінки ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві 2. Аналіз фінансових ресурсів ПВФ «Агроцентр» 3. Шляхи удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства

6. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). 1.Класифікація фінансових ресурсів. 2.Система управління фінансовими ресурсами. 3.Етапи аналізу фінансових ресурсів підприємства. 4. Динаміка змін загальної земельної площі ПВФ «Агроцентр». 5. Динаміка основних і оборотних засобів ПВФ "Агроцентр". 6. Розмір товарної продукції по галузям ПВФ «Агроцентр». 7. Динаміка змін коефіцієнту спеціалізації 2017-2021 рр. ПВФ «Агроцентр». 8. Динаміка змін продуктивності праці

ПВФ «Агроцентр». 9. Динаміка рівня рентабельності ПВФ «Агроцентр». 10. Структура та динаміка власного капіталу ПВФ «Агроцентр». 11. Порівняння складу кредиторської заборгованості 2017 і 2021рр. ПВФ «Агроцентр». 12. Рівень рентабельності виробництва яєць 2017-2021рр. ПВФ «Агроцентр». 13. Прогнозований рівень рентабельності продукції яєць ПВФ «Агроцентр» у 2022р. 14. Розподіл фінансових ресурсів ПВФ «Агроцентр» у 2021 р. 15.

7. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Шляхи удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства			

8. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні аспекти аналізу оцінки ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві	11.05.2022	виконано
2.	Аналіз фінансових ресурсів ПВФ «Агроцентр»	20.09.2022	виконано
3.	Шляхи удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства	24.10.2022	виконано
4.	Висновки та пропозиції	25.11.2022	виконано
5.	Оформлення кваліфікаційної роботи	01.12.2022	виконано

Здобувачка _____
(підпис)

Владислава РУДАКОВА

Керівник роботи _____
(підпис)

Юлія МАСЮК

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	8
1.1. Фінансові ресурси та джерела їх формування: теоретичні засади	8
1.2. Управління фінансовими ресурсами підприємства	13
1.3. Методичні аспекти аналізу фінансових ресурсів підприємства	19
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПВФ «АГРОЦЕНТР»	26
2.1. Організаційно - економічна характеристика підприємства ПВФ «Агроцентр»	26
2.2. Аналіз складу та структури фінансових ресурсів ПВФ «Агроцентр»	34
2.3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів на ПВФ «Агроцентр»	40
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	48
3.1. Модель управління фінансовими ресурсами підприємства ПВФ «Агроцентр»	48
3.2. Шляхи вдосконалення розподілу фінансових ресурсів на підприємстві	56
ПВФ	
«Агроцентр»	
3.3. Заходи для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПВФ «Агроцентр»	61
Висновки до розділу 3	65
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	74

РЕФЕРАТ

Тема: Удосконалення управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства

Кваліфікаційна робота: 73 ст., 15 рис., 15 табл., 5 додатків, 54 літературних джерела.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовими ресурсами досліджуваного аграрного підприємства.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у обґрунтуванні теоретичних аспектів, розрахунку фінансових показників підприємства і запровадження вказаних рекомендацій для вдосконалення управління фінансовими ресурсами.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти управління фінансовими ресурсами ПВФ «Агроцентр», їх практичне поліпшення, визначення показників, а також критеріїв оцінки ефективності фінансових ресурсів та результативність застосування наведених показників

В ході виконання кваліфікаційної роботи досліджено управління фінансовими ресурсами ПВФ «Агроцентр» Дніпропетровська обл., місто Дніпро.

Було досліджено визначення фінансових ресурсів як суму грошових коштів, що знаходиться в користуванні підприємства та націлено аби воно виконувало свої фінансові зобов'язання.

Удосконалено розподіл фінансових ресурсів підприємства між галузями, за рахунок зниження витрат на купівлю кормів на сторонніх ресурсах, вирощуванням частини з них безпосередньо господарством.

АНОТАЦІЯ

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО, ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ, ГРОШОВІ КОШТИ, ДОХІД, ВИТРАТИ.

SUMMARY

AGRICULTURAL ENTERPRISE, FINANCIAL RESOURCES, MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES, CASH, INCOME, EXPENSES.

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі актуальною є розробка заходів щодо удосконалення управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. Предметним виразом фінансових відносин агрофірми виступають фінансові ресурси. Їхні обсяги і ефективність створення визначають їхній розмір та склад. Разом із тим, величина фінансових ресурсів впливає на збільшення виробництва та економічне зростання господарства. Отже, за умов ринкової економіки шукання фінансових джерел для розвитку, забезпечення найбільш ефективного застосування фінансових ресурсів мають дуже важливе значення у безперервній діяльності підприємства.

Управління фінансовими ресурсами називається управління грошовими потоками, що виникають у процесі використання матеріальних, а також не матеріальних активів. Крім того, в процесі управління відбувається цілеспрямований розподіл фінансових ресурсів у логістичній фінансовій системі с.-г. фірми. Управління фінансовими потоками здійснюється, як для внутрішнього середовища сільськогосподарського підприємства, так і для зовнішнього середовища.

Господарству для того аби вберегти позиції на ринку, необхідно правильно визначити свою стратегію і тактику поведінки, регулярно проводити аналіз ефективності менеджменту діяльністю підприємства для того аби підвищити ефективність функціонування і одержання прибутку.

Ефективне використання фінансових ресурсів є передньою умовою для того аби досягти високих кінцевих результатів діяльності у цілому на господарстві.

Методологічні і теоретичні підходи щодо проблеми управління фінансовими ресурсами діяльності аграрного підприємства представлені в працях таких вчених: Лігоненко Л., Гуляєва Н., Гринюк Н., Поддєрьогін А.,

Стецюк П., Романенко О., Борисов А., Василенко С., Вороніна О., Партин Г., Масюк Ю., Ткаченко М., Худолій М. та ряд інших дослідників.

Однак, незважаючи на велику кількість досліджень в даному напрямку потребує деталізації удосконалення управління фінансових ресурсів на аграрному підприємстві, що і зумовило вибір даної теми досліджень, адже існує ряд невирішених питань.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичної бази, аналіз показників досліджуваного підприємства та розробка практичних рекомендацій із вдосконалення управління фінансовими ресурсами.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити теоретичні засади поняття фінансові ресурси та джерела їх формування;
- розглянути управління фінансовими ресурсами підприємства;
- вивчити методичні аспекти аналізу фінансових ресурсів підприємства;
- ознайомитись з організаційно-економічною характеристикою підприємства ПВФ «Агроцентр»;
- провести аналіз складу та структури фінансових ресурсів ПВФ «Агроцентр»;
- здійснити оцінку ефективності використання фінансових ресурсів на ПВФ «Агроцентр»;
- розробити шляхи вдосконалення розподілу фінансових ресурсів на підприємстві;
- удосконалити модель управління фінансовими ресурсами підприємства ПВФ «Агроцентр»;
- запропонувати заходи для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПВФ «Агроцентр».

Об'єктом дослідження виступає процес управління фінансовими ресурсами досліджуваного аграрного підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти управління фінансовими ресурсами ПФФ «Агроцентр», їх практичне удосконалення, визначення показників та критеріїв оцінки ефективності фінансових ресурсів та результативність використання наведених показників.

Методи дослідження. У даній роботі було використання розрахунково-конструктивного, порівняльного методу, абсолютних та відносних величин, математично-статистичного, а також табличного і графічного методів.

Наукова новизна. У даній кваліфікаційній роботі було:

- встановлено визначення фінансових ресурсів як суму грошових коштів, що знаходиться в користуванні підприємства та націлена аби воно виконувало свої фінансові зобов'язання;
- удосконалено розподіл фінансових ресурсів підприємства між галузями, за рахунок зниження витрат на купівлю кормів на сторонніх ресурсах, вирощуванням частини з них безпосередньо господарством;
- дістало подальшого розвитку вдосконалення управління фінансовими ресурсами за рахунок розробки фінансової стратегії, проведення маркетингових досліджень, регулярного огляду фінансового стану підприємства та діджиталізації моніторингу доходів і витрат аграрного підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що запропоновані методи дадуть змогу удосконалити управління фінансовими ресурсами на ПФФ «Агроцентр». Результати проведених досліджень були опубліковані у наукових джерелах. Всього було надруковано 3 праці, одна з них у фаховому виданні «Інвестиції: практика та досвід» під назвою «Управління фінансовими ресурсами підприємств аграрного сектору», на XIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» 27-28 жовтня 2022 року та Всеукраїнській науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін» 27 жовтня 2022 р.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Фінансові ресурси та джерела їх формування: теоретичні засади

Аграрний сектор є ключовим сектором розвитку української економіки. Саме тому його розвиток є дуже важливим пріоритетом. Фінансове забезпечення аграрного сектору є доволі складним процесом, тому для його вдосконалення необхідні якісне дослідження даного питання. Тому, щоб займати вигідні позиції на ринку, кожне агропідприємство має враховувати багато факторів, впливаючих на цю діяльність, планувати і, звичайно, прогнозувати свої подальші дії. Тому, як вірно пише Костецький В., на сучасному етапі фінансовий менеджмент господарства стає усе більш важливий для фінансового забезпечення діяльності, оскільки фінансові ресурси є основними і без них підприємство немає змоги нормально функціонувати та розвиватися [21, с. 135].

Треба сказати, що фінансові ресурси є матеріальним здійсненням фінансових відносин на рівні економічних агентів. Багато науковців дають свої тлумачення даного визначення. Якщо спробувати узагальнити визначення економічної сутності фінансові ресурси, вчені-економісти, виділяють 2 основні підходи, що ґрунтуються на розподільчій та відтворювальній концепції фінансів. Сутність 1-го підходу підрозуміває, що фінанси існують на стадії розподілу та перерозподілу вартості суспільний сукупного продукту та нацдоходу, а головними функціями тут є розподіл і контроль. Друга думка передбачає існування фінансів на усіх етапах відтворювального процесу, в тому числі на стадії виробництва товарів [52].

Наприклад, О. Василик вважає, що «фінансові ресурси - це грошові доходи і накопичення, що одержуються в процесі розподілу і перерозподілу

ВВП й зосереджуються у фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволеності інших потреб суспільства» [7, с.17].

М. Коробов зазначає, що «фінансові ресурси підприємства – це його, як власні, так і позичкові грошові фонди, що мають цільове призначення, що формуються у процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, ВВП і національного доходу та використовуються у статутних цілях господарства» [20, с.20].

На думку В. Родіонової «фінансові ресурси підприємства - це грошові доходи і надходження, які є у розпорядженні підприємства і призначаються для виконання фінансових зобов'язань, здійснення затрат із розширеного відтворення і економічного стимулювання робочих» [41, с. 15]. Також варіації визначень різних авторів наведено у табл. 1.1.

На нашу з керівником думку, фінансовими ресурсами називається сума коштів, яка є в користуванні с.-г. підприємства та має призначення для того, аби він виконував свої фінансові зобов'язання. У пасиві балансу ресурси, що використовує підприємство показують в якості джерел для формування активів, а в активі вони є засобами, у т. ч. грошові кошти. Тому можемо зробити висновок, що грошові кошти і засоби є матеріальним виразом фінансові ресурси.

Використовувані підприємством ресурси ми можемо умовно розділити на гроші в фондовій, а також грошові кошти в нефондовій формі.

Грошовими фондами підприємства називається виділена частина грошового фінансування з цільовим спрямуванням. Тобто це може бути статутний, резервний, пайовий капітал, гарантійний фонд, фонд соціального розвитку, розвитку підприємства, фонд оплати праці і матеріального стимулювання і т.і.

Решта коштів функціонує поза фондом. Вони використовуються для виконання зобов'язань суб'єкта господарювання перед бюджетними та позабюджетними фондами та іншими організаціями.

Таблиця 1.1

Поняття «фінансові ресурси»

Автор	Визначення
І. Зяцьковський [14, с. 17]	«Фінансові ресурси підприємства – це сукупність фондів грошових коштів, доходів, відрахувань або надходжень, що перебувають у розпорядженні підприємств»
Л. Лігоненко, Н. Гуляєва, Н. Гринюк [23, с. 194 - 195]	«Фінансові ресурси у діяльності господарства є одним із основних факторів виробництва, вони формують його виробничий потенціал разом із трудовими та матеріальними ресурсами»
А. Поддєрьогін [38, с. 412]	«Фінансові ресурси підприємства вважають сукупність грошових коштів, що були сформовані із метою фінансування розвитку підприємства в майбутньому»
О. Романенко [42, с. 80]	«Під фінансові ресурси підприємства вважає акумульовані суб'єктом господарювання кошти з різних джерел, які надходять у обіг і призначені для покриття його підприємства»
П. Стецюк [48, с. 36]	«Фінансові ресурси підприємства – це його активи, що мають найбільшу ліквідність і вони забезпечують неперервність руху грошових потоків»

Ресурси с.-г. підприємства можна сформулювати за рахунок:

- внесків засновників у статутний капітал;
- надходження та доходи, які сформовані за рахунок власних та прирівняних до них грошей;
- надходження від емісії акцій, облігацій та інших цінних паперів;
- страхових відшкодувань, бюджетних субсидій, дотацій;
- кредитів та позичок;
- інших видів ресурсів [21].

Залежно від джерела формування ресурси підприємства можна поділити на:

- ті, що отримано завдяки власним грошовим надходжень;
- мобілізовані кошти фінансовими ринками;
- ресурси, що надходять за порядком перерозподілу.

Фінансові ресурси можуть бути сформовані за допомогою власних і, звісно, залучених грошей. Власні - були сформовані при формуванні статутних капіталів та збільшуються за рахунок отриманому прибутку та амортизаційних відрахувань. У випадку, коли підприємству невістачає своїх грошових ресурсів, воно залучає їх на ринку фінансів в якості банківського кредита, а також кредиторської заборгованості. Класифікацію фінансових ресурсів показано на рис. 1.1.

Рис 1.1. Класифікація фінансових ресурсів

Загальна структура фінансові ресурси має наступний склад:

- статутний капітал;
- додатковий капітал;
- резервний капітал;
- нерозподілений прибуток;
- амортизаційні відрахування;
- відстрочена податкова заборгованість;
- довгострокові та короткострокові кредитів;
- кредиторська заборгованість усіх видів;
- інші кошти, що показані у пасиві бухгалтерського баланса.

Формування ресурсів с.-г. господарства відбувається при його створенні. На діючих аграрних підприємствах вони формуються переважно за допомогою прибутку, а також амортизаційних відрахувань. Працююче підприємство може залучити додаткові кошти за допомогою випуску та розміщення акцій або облігацій, завдяки виплаті страховки при настанні, передбаченого договором, страхової події. Залучені ресурси витрачають по принципу як і власні кошти, оскільки після отримання, вони знаходяться у розпорядженні агрофірми.

Бюджетні асигнування підприємству можна отримати (як правило, державної форми власності) у таких формах:

- державні субсидії;
- бюджетні інвестиції;
- державні дотації.

Державними субсидіями називається виділення коштів із державного бюджету суб'єктам господарювання для вирішення нагальних питань в рамках існуючих програм у державі.

Бюджетні інвестиції - це отримання коштів на розвиток діючого або запровадження нового виробництва, переважно як капітальні вкладення.

Державні дотації називається виділенням грошей із держбюджету для покриття одержаних збитків підприємством, як правило, в період коли збитковість це наслідок тої чи іншої політики держави.

Позиковими фінансові ресурси називають:

- кредити у банках;
- бюджетні кредити;
- комерційні кредити (купівля товарів чи послуг із відстроченням сплати).

При формуванні ресурсів с.-г. підприємств критично важливим є структура даних джерел. Тобто, збільшення питомої ваги своїх коштів має гарний вплив на діяльність суб'єкта господарювання.

Велика частка залучених та позикових ресурсів робить більш складною фінансову діяльність і вимагає додаткових витрат на оплату за процентами по банківським кредитам, дивідендам на акції, знижує ліквідність балансу організації, фінансовий ризик зростає.

Тому в кожному окремо взятому випадку необхідно детально опрацювати доцільність залучення додаткових фінансові ресурси.

1.2. Управління фінансовими ресурсами підприємства

Перехід України до ринкової економіки ставить для суб'єктів господарювання цілу низку проблем. Основною серед них є забезпечення підприємства достатніми фінансовими ресурсами.

Під управлінням фінансовими ресурсами мається на увазі система інструментів, а також методів для реалізації рішень менеджменту, що мають зв'язок з процесами формування, розподілу й використання фінансових ресурсів для досягнення ефективної діяльності певного господарства. Від ефективності управління фінансовими ресурсами залежить можливість підприємства досягати лідируючих позицій на ринку. Добре організоване

управління є ключовим складником успішної роботи організації в умовах жорсткої конкуренції.

Мета управління зазвичай відзначається як забезпечення діяльності суб'єкта господарювання потрібними обсягами грошових коштів у кожний із конкретних періодів часу згідно з напрямками його розвитку, організацією формування та раціонального використання фінансових ресурсів та максимізацію прибутку.

Завданням ефективного управління ресурсами, що застосовуються на підприємствах є:

- залучення коштів на найвигідніших для суб'єкта господарювання умовах;
- визначення структури фінансових ресурсів;
- визначення методів найбільш раціонального витрачання грошей підприємства для того аби отримати найоптимальніші фінансові результати [26].

Основою управління формуванням грошових ресурсів є концепція їх структури. Планування структури фінансові ресурси має дві складові: оптимізацію відношення частки боргового фінансування до власних коштів, а також вибір конкретних фінансових інструментів для залучення фінансові ресурси. Система функціонування фінансові ресурси пов'язана з прийняттям рішень щодо раціональної структури засобів агрофірми - визначення напряміку фінансування [46].

Також необхідно встановити етапи процесу управління ресурсами суб'єкта господарювання в новітніх умовах ведення бізнесу:

1. Відображення наявної проблеми та управління ресурсами, що повинні вирішитися на базі отриманого досвіду та наявної інформації.
2. Приймання менеджментського рішення сприводу використання ресурсів суб'єкта господарювання.

3. Аналіз результатів прийнятого рішення з огляду на можливі способи його зміни чи вдосконалення. Систему управління фінансові ресурси аграрного підприємства можна зобразити у вигляді схеми (рис. 1.2).

Управління фінансовим ресурсом є повторюваним процесом і відповідно він вимагає всестороннього покращення отримання більших результатів. Саме тому суть фінансового менеджменту полягає в такій організації управління ресурсами з боку відповідних керівників, що дозволяє залучати додаткові гроші на найвигідніших умовах.

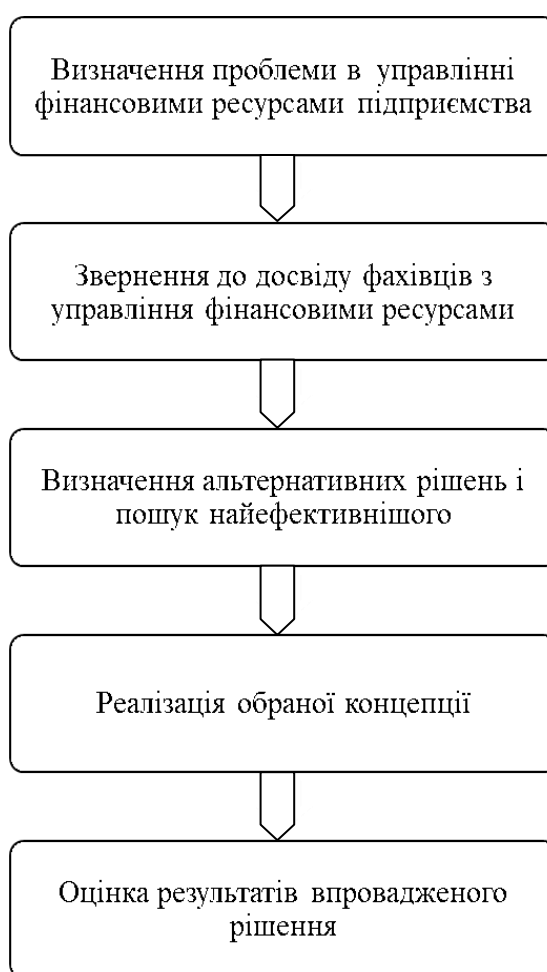

Рис. 1.2. Система управління фінансові ресурси

Для цього на I етапі удосконалення управлінці з'ясовують наявні проблеми, а також нереалізовані можливості завдяки оцінці минулих рішень. На II етапі спеціалісти аналізують виникнення аналогічних проблем та застосовують здобутий досвід в поточних реаліях. На III етапі проводиться

дослідження та пошук альтернативних варіантів і вибір одного з них, що забезпечуватиме найбільший ефект. На IV етапі менеджер повинен дослідити всі варіанти наслідків альтернативних варіантів та вибрати такий, що найповніше відповідатиме поставленим цілям господарства. На V етапі уже проводиться реалізація запропонованих рішень і вже на VI етапі проводять оцінку результатів. Не можна не сказати, про те що оцінка даних результатів триває безперервно [8].

Серед параметрів ефективності необхідно відмітити наступні:

- визначення дійсного обсягу наявних фондів ресурсів підприємства;
- обґрунтування оптимального розміру фондів грошових ресурсів, їх розподіл та, звісно, використання з врахуванням потреб підприємства, економічної доцільності, і вплив на кінцевий результат економічної діяльності;
- контроль доцільності використання ресурсів, виробничих фондів, збільшення рентабельності виробництва;
- дотримання вчасних економічних розрахунків з банками, іншими організаціями, працівниками.

Для забезпечення ефективного управління ресурсів на с.-г. господарстві має бути розроблена фінансова політика аби залучити фінансові ресурси у різних джерелах. Формування даних ресурсів є складовою загальної стратегії щодо фінансового управління, яка необхідна для забезпечення достатнього рівня самофінансування власного виробничого вдосконалення. За таких умов, слід розглядати нову систему щодо принципів управління фінансовими ресурсами. Вони звісно мають бути орієнтовані на сучасні умови поведінки, такі як:

- задовільнення конкурентної переваги як ключової мети корпоративного розвитку;
- оцінка ресурсного потенціалу агрофірми щодо забезпечення можливості виконання визначених нею цілей;

- відсутність різноманітня техніко-економічних механізмів з приводу розподілу ресурсів на конкретні рівнях цієї структури;
- систематичний менеджмент наявними ресурсами підприємства і його ризиками.

Детальнішу інформацію було надано досліджуваним підприємством у вигляді сканкопії [5]. У нашій роботі вона надалі зображена на рис. 1.3.

Вид концепції	Характеристика концепції	Зв'язок з управлінням фінансовими ресурсами
Концепція стратегічного управління	Менеджмент, заснований на формуванні та реалізації стратегій та досягненні поставлених цілей	Сприяє реалізації стратегії управління фінансовими ресурсами в нових ринкових умовах
Концепція фінансової безпеки	Сукупність теоретичних положень стратегій, що забезпечує фінансову безпеку господарської системи	Забезпечує довготривалу стійкість фінансових стосунків підприємств та досягнення їх безпеки
Системний підхід	Заснований на загальній теорії систем, що вказує на специфіку, сутність об'єкту управління як системи та усі взаємозв'язки з іншими господарськими системами	Дозволяє розглядати процес управління фінансових ресурсів підприємства як систему взаємозв'язаних елементів, на основі обліку властивостей системи
Управління надійністю	Менеджмент, заснований на виявленні причин порушення надійності роботи підприємства	Сприяє виявленню специфічних ризиків надійності та підвищенню фінансової безпеки
Управління ризиками	Засноване на ідентифікації, моніторингу та мінімізації ризиків	Дозволяє виявити і зменшити ризики, які властиві процесу управління фінансовими ресурсами
Бюджетування і внутрішній аудит	Бюджетування – це управління фінансовими ресурсами підприємства на основі бюджету окремих підрозділів. Внутрішній аудит - оцінка і підвищення ефективності управління ризиками, внутрішнього фінансового контролю та управлінських процесів	Сприяють реалізації функцій антикризового управління, спрямованого на фінансову стійкість підприємства

Рис. 1.3. Основні концепції управління фінансовими ресурсами підприємства

Удосконалення управління наявними ресурсами можна роздивлятися як головний чинник для збільшення ефективності діяльності досліджуваного господарства. Тут є пряма залежність зміцнення позицій підприємства на ринку, його функціонування та активний розвиток.

Головний напрямок вдосконалення менеджменту фінансовими ресурсами – це оптимізація використання всіх доступних і наявних ресурсів на підприємстві. Вибір оптимальної варіації формування, а також використання ресурсів, при обмежених фінансових можливостях, передбачає застосовувати системно-аналітичний підход. Цей підхід ґрунтується на доцільності менеджментського рішення, що визначається в залежності від ситуації та створюється завдяки впливу чинників як внутрішнього, так звісно ж і зовнішнього середовищ [54].

Практичне вирішення даної проблеми має на меті перехід від аналітичних прийомів до безпосереднього пошуку найбільш оптимальних варіантів дій при тактичному і стратегічному плануванні.

Системний підхід в управлінні фінансовими ресурсами прогнозує розгляд існуючих засобів контролю за ресурсами, а також створення й конструювання нової системи менеджменту аби досягти визначеної мети підприємства.

Він передбачає проведення великої аналітичної роботи. Її результати оцінюють необхідні параметри (стан структури і потреби фінансових ресурсів, існуючі способи їх нагромадження, ступінь оптимізації грошових коштів тощо).

Вирішення цього завдання необхідно розпочинати з оцінки фінансово-економічного стану господарства з використанням відповідних показників діяльності. На основі одержаних висновків розробляють багатовимірну модель структури менеджменту фінансовими ресурсами.

1.3. Методичні аспекти аналізу фінансових ресурсів підприємства

Ключовою умовою для стабільного та ефективного функціонування с.-г. підприємства є наявність потрібного обсягу грошових ресурсів. Розмір та склад фінансових ресурсів знаходиться в прямій залежності від обсягу виробленої продукції та її якості.

Розмір фінансових ресурсів в недостатній кількості може призвести до того, що відбудеться зниження обсягів виробництва, зменшиться рівень застосування виробничих потужностей, буде недостатньо матеріальних, трудових та інших ресурсів. Що в результаті призведе до ще більшого зниження ресурсів с.-г. фірми.

Достатній же розмір фінансових ресурсів, навпаки, забезпечить підприємству:

- високу платоспроможність;
- достатню фінансову стійкість;
- значний рівень застосування виробничих можливостей і потужностей;
- стабілізацію і навіть розширення обсягів виробництва на підприємстві;
- відповідний рівень матеріального ресурсу на підприємстві.

Розглянемо також варіант надлишкового обсягу фінансового ресурсу. Він дозволить збільшити обсяг виробництва с.-г. підприємства, дасть можливість розширити наявний асортимент продукції, будуть застосовані всі наявні виробничі потужності і саме підприємство буде забезпечене товарно-матеріальними цінностями в повному обсязі. В сумі, все це призводить до збільшення обсягів цих ресурсів. Проте важливо відмітити, що такий варіант може призвести до надвитрат і не доцільного їх застосування, що приведе до зниження обсягу тоарного виробництва [9].

В сучасній економічній науці створено багато методик фінасового аналізу діяльності підприємства. На разі, широко застосовується

спеціалізоване програмне забезпечення, яке на основі фінансових даних агрофірми за певний період часу може здійснити прорахунок можливого рівня прибутку на наступні роки. Такий розрахунок здійснюється за допомогою економіко-математичної моделі. Однак варто сказати, що економіко-математичне моделювання не враховує чинники зовн. середовища. Тобто розрахунок проводиться за умов що всі зовнішні чинники є сталими. Це дає розуміння, що отримати достовірну оцінку немає змоги, треба завжди закладати результати на можливу похибку. Також, варто відзначити, що для побудови даного моделювання необхідно аби спеціаліст мав відповідні знання та навички.

При умові посилення зовнішніх та внутрішніх загроз сталому функціонуванню підприємств особливо актуальним є моніторинг фінансового результату діяльності підприємств, як один із методів вчасного виявлення фінансових проблем та можливість прийняття рішень щодо фінансової санації суб'єкта господарювання [22].

Для того аби ефективно керувати ресурсами фінансів, необхідно якісно організувати процес аналізу. Аналіз фінансових ресурсів важливий елемент в системі управління суб'єктом господарювання. Також, це система варіацій опрацювання, трансформації та використання інформації аби забезпечити підприємству достатню конкурентоспроможність. Проведення аналізу дає можливість дати оцінку управлінським рішенням, визначає достатність і достовірність інформації для їх обґрунтування та визначає можливість виникнення фінансового чи господарського ризику, дає характеристики стратегіям і тактикам функціонування підприємства. Аналіз фінансових ресурсів підприємства вирішує низку наступних завдань:

- 1) оцінку достатності забезпечення суб'єкта господарювання фінансових ресурсів;
- 2) визначення необхідних розміру, структури і складу цих ресурсів;
- 3) визначення ефективності розміщення і використання фінансових ресурсів господарства;

- 4) обґрунтування фінансової стратегії, що діє на підприємстві;
- 5) аналіз зміни фінансового забезпечення організації;
- 6) залучення резервів для підвищення ефективного менеджменту фінансовими ресурсами;
- 7) запровадження проекту управлінських рішень для ліквідації отриманих недоліків в результаті аналізу [3].

Необхідно також відмітити, що під час аналізу фінансових ресурсів підприємства всі поставлені завдання мають бути скоординовані між собою аби забезпечити найбільший ефект.

Його треба проводити в межах технологічного виробництва, відповідно до якого у процесі перетворення первинної облікової інформації будуть сформовані вихідні показники та оптимальні напрями їх застосування, що є підґрунтям інформаційного забезпечення управління цими ресурсами. Технологія даного аналізу ресурсів підприємства заключається у виявленні методів формування й обробітку даних про ресурси, які використовує господарств, що можуть дати неупереджену оцінку фінансового стану, напрямку розвитку та наявності достатнього резерву підвищення ефективності використання грошових коштів та можливість реалізування [28].

Для того щоб провести якісну оцінку наявних ресурсів підприємства та виявити всі доступні можливості збільшення ефективності їх використання, можна застосовувати наступні методи аналізу:

- класичні методи для аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу (диференціальний, ланцюгової підстановки, арифметичних різниць, балансовий, відсоткових чисел, логарифмічний, дисконтування);
- економетричні методи (матричні, теорії міжгалузевого балансу);
- методи математичної статистики вивчення зв'язків: (кореляційний, регресивний, дискримінантний, факторний аналіз і т.д.);

– традиційні методи економічної статистики (середніх та відносних величин, графічний, індексний) [49].

Апробування джерел сформування фінансових ресурсів з застосуванням вказаних вище методів дає нам можливість визначати, які зміни відбуваються у структурі капіталу, побачити причини та наслідки виявлених перемін, висвітлити рівень задоволення аграрного підприємства своїми фінансовими ресурсами та знайти залежність від зовнішніх позичальників.

Зазвичай вчені у своїх працях приділяють більше уваги аналізу стану активів. Проте набагато доречніше спочатку покращити методологічну основу аналізу джерел формування фінансового ресурсу, бо стан господарства повністю залежить від їх ефективного формування, розміщення та використання. Ось чому для дослідження структури та динаміки пасивів, дефініція та аналіз напрямів зміни величини їх складу, виявлення причинних та наслідкових зв'язків структурних змін, виявлення найкращого відношення власного, а також залученого капіталу, структурезація пасивів і встановлення питомої ваги їх компонентів у розділах пасивів є важливим етапом аналізу діяльності господарства, особливо для визначення його фінансового стану та забезпечення необхідними ресурсами [35].

В процесі дослідження стану власних фінансових ресурсів важливе місце виділяють на аналіз факторів змін рентабельності капіталу, динаміки, структури та складу джерел формування.

Важливою ще є характеристика складу власного капіталу, його оборотність та ефект фінансового важеля. Значне значення факторів у зміні рентабельності власного капіталу спричинено пропорційними зв'язками між рентабельністю та оптимальним застосуванням доступних ресурсів агрофірми під час її діяльності. Враховуючи завдання, що повинні бути вирішені при аналізі фінансових ресурсів, а також системи методичних прийомів, що використовуються для оцінки ефективності використання

фінансових ресурсів, порядок проведення аналізу правомірно зобразити у вигляді наступної схеми (рис. 1.3) [51].

Як вказано на рисунку аналіз фінансових ресурсів можемо розділити на 5 етапів.

На першому етапі передбачено загальну оцінку структури джерел наявних ресурсів та динаміка їх змін, аналіз джерел власних, позикових коштів та кредиторської заборгованості.

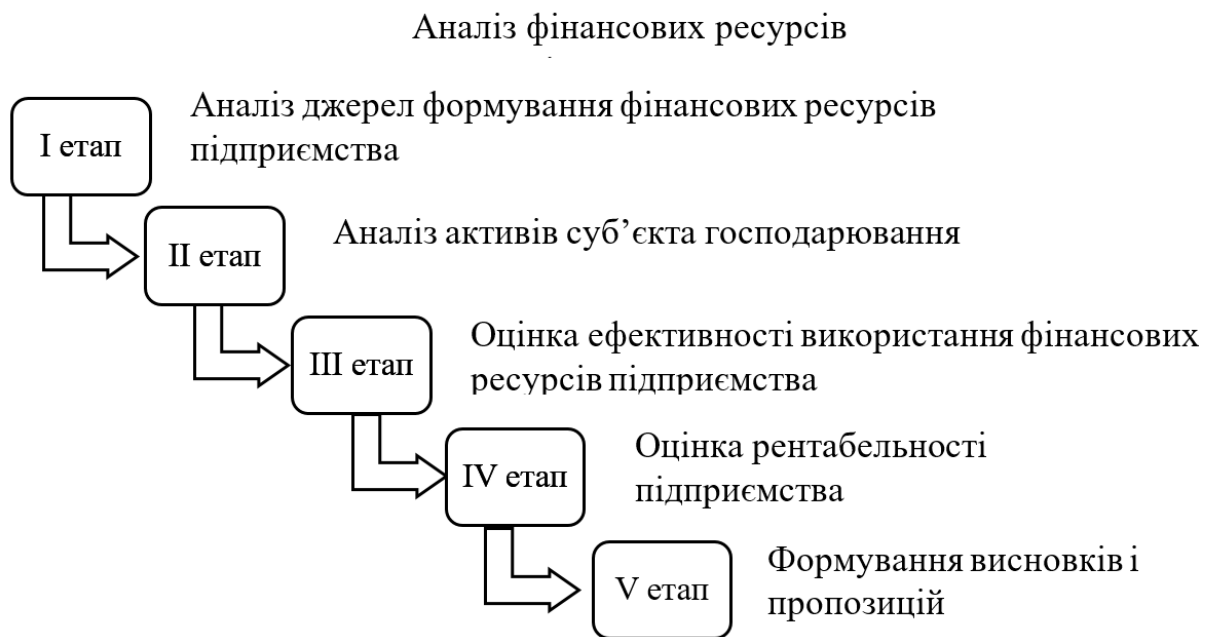

Рис. 1.3. Етапи аналізу фінансових ресурсів підприємства

Під час другого етапу аналізується структура і склад капіталу в цілому (основного капіталу, показників оборотного капіталу, дебіторської заборгованості). На цих стадіях використовують нормативний, балансовий методи, застосовують структурний аналіз та економіко-математичну модель. Далі досліджується використання ресурсів доступних підприємству.

Третій етап передбачає оцінку активів відповідно до ступеня їх ліквідності і пасивів за ознакою терміновості їх погашення, аналіз фінансової стійкості та рівня дебіторської заборгованості.

На четвертому етапі відбувається оцінка отриманого економічного ефекту із затратами або ресурсами, що були використані для того щоб досягти цей ефект.

В заключенні, робляться висновки та приймаються рішення щодо покращення джерел формування фінансових ресурсів та шляхів покращення ефективності їх використання. Тут можна використовувати розрахунково-аналітичний метод, коефіцієнтний аналіз, регресійна модель і т.д.

Відповідно до даної схеми, аналіз формування фінансових ресурсів підприємств включає два основних етапи: оцінку та використання фінансових джерел. Така послідовність обґрунтована категорією «капітал», тому що він є основою для впровадження господарської діяльності.

Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів розглядається за показниками стійкості, платоспроможності та ділової активності підприємства. Вони розглядаються за допомогою коефіцієнтів структури капіталу, ліквідності та оборотності. В свою чергу, це дає змогу кількісно оцінити якість менеджменту фінансовим ресурсом на рівень рентабельності та динаміку розвитку досліджуваної фірми [36].

В основі прийняття менеджментських рішень правомірно лежить аналіз формування та використання фінансових ресурсів господарства задля збільшення ефективності його діяльності. Однак для підтримання достатнього рівня конкурентоспроможності, дані заходи мають бути впроваджені систематично. Це дає змогу оперативно здійснювати реагування на зміни кон'юктури ринку.

Висновки до розділу 1

1. Фінансовими ресурсами підприємства називається сукупність грошових коштів, які були сформовані для фінансування розвитку підприємства вже в майбутньому періоді. Фінансові ресурси для діяльності господарства є ключовими факторами виробництва, вони формують

виробничий господарський потенціал разом із трудовими, а також матеріальними ресурсами

2. Одним із основних напрямів менеджменту фінансами компанії є оптимізація використання її ресурсів. Ефективна організація та управління фінансовими ресурсами компанії залежить не лише від фінансово-економічних умов, а й від кон'юнктури ринку.

3. Удосконалення менеджменту фінансових ресурсів підприємства слід розглядати як фактор поліпшення будь-якої виробничої і господарської діяльності. Система управління фінансовими ресурсами безпосередньо являє собою сукупність форм і, звісно, методів. На основі яких вже здійснюється саме управління грошовим обігом та іншими ресурсами.

4. Для ефективної фінансової діяльності кожний суб'єкт господарювання повинен сформулювати свою стратегію управління фінансами. Не дивлячись на те, що є велика кількість різних фінансових стратегій, необхідно застосувати такі критеріїв, що ставлять на меті допомогти найбільш якісно оцінити ефективність використання наявних ресурсів та яка б враховувала також вид економічної діяльності господарства.

5. Найліпший спосіб формування та використання фінансових ресурсів базується на застосуванні системного та аналітичного підходів до управління фінансами. В їхній основі лежить саме доцільність прийнятого управлінського рішення, яке саме визначається ситуацією, що була сформована під впливом факторів внутрішнього та зовн. середовища.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПВФ «АГРОЦЕНТР»

2.1. Організаційно - економічна характеристика підприємства ПВФ «Агроцентр»

Приватна виробнича фірма «Агроцентр» (далі ПВФ «Агроцентр») була створена 07.09.1999 року. Організаційно-правова форма господарювання – приватне підприємство. Фірма знаходиться за адресою Україна, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вул. Мільмана, 110. Код ЄДРПОУ - 24242721. Керівником організації є Карпенко Михайло Михайлович.

Розмір статутного капіталу становить 200 000 грн. Підприємство у своїй діяльності співпрацює з різними банками, такими як ПроКредит Банк, Креді Агріколь Банк, Укргазбанк та Укрсіббанк.

Дане підприємство є провідним аграрним підприємством нашої області. Тому продукція користується значним попитом на сільськогосподарському ринку. «Агроцентр» має землю у Апостолівській територіальній громаді та Криничанській територіальній громаді.

Основні види діяльності – це вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур, розведення овець, кіз, свиней, свійської птиці та виробництво яєць, а також реалізація вказаної продукції. За ключову мету підприємство ставить собі покращення виробництва зернових, олійних та інших с.-г. культур. Для цього за основу взято доцільне використання землі та збільшення її родючості. Дане підприємство працює в умовах самоокупності. Загальний розмір земельних угідь відведених під сільськогосподарську діяльність складає 8702 га [5].

Треба вказати, що ключовим засобом виробництва у сільському господарстві є земля. Тобто чим вигідніше і раціональніше власники будуть її використовувати, тим більший дохід вони можуть отримати надалі. Для характеристики основних показників с.-г. підприємства проведемо

дослідження динаміки складу та структури земельних угідь ПВФ «Агроцентр» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка складу та структури земельних угідь ПВФ «Агроцентр»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р.у % до 2017 р.
	га	га	га	га	га	
Загальна земельна площа	8160	9365	8274	9516	8702	106,6
в т.ч., с.-г. угідь	8160	9365	8274	9516	8702	106,6
з них ріллі	8058	9212	8160	9377	8596	106,6
пасовищ	102	153	114	139	106	103,9
Середня кількість працівників	318	292	288	275	254	79,9
Приходиться на 1 робітника:	25	32	28	35	34	136
- с.-г. угідь	25	32	28	35	34	136
- ріллі	24	31	27	34	33	137,5

Розмір ріллі не є постійною величиною, а може варіюватися за рахунок ряду факторів. Ознайомившись із даними звітності, необхідно також зауважити, що відбулося скорочення середньої кількості працівників на 20,1% або 64 працівники у порівнюваному періоді. Ще потрібно вказати, що загальна земельна площа, що приходиться на 1 робітника збільшилась на 6% за рахунок збільшення земельної площі та зменшення кількості працівників.

Також ми бачимо, що у 2021 році у розпорядженні знаходиться 8702 га земельної площі. Порівняно з 2017 роком, її розмір збільшено на 6,6 %. Однак тенденція змінювалась, як наприклад у 2019 і у 2021 роках, розмір с.-г. угідь зменшувався в порівнянні з попередніми роками. Динаміку змін зазначено на рис. 2.1.

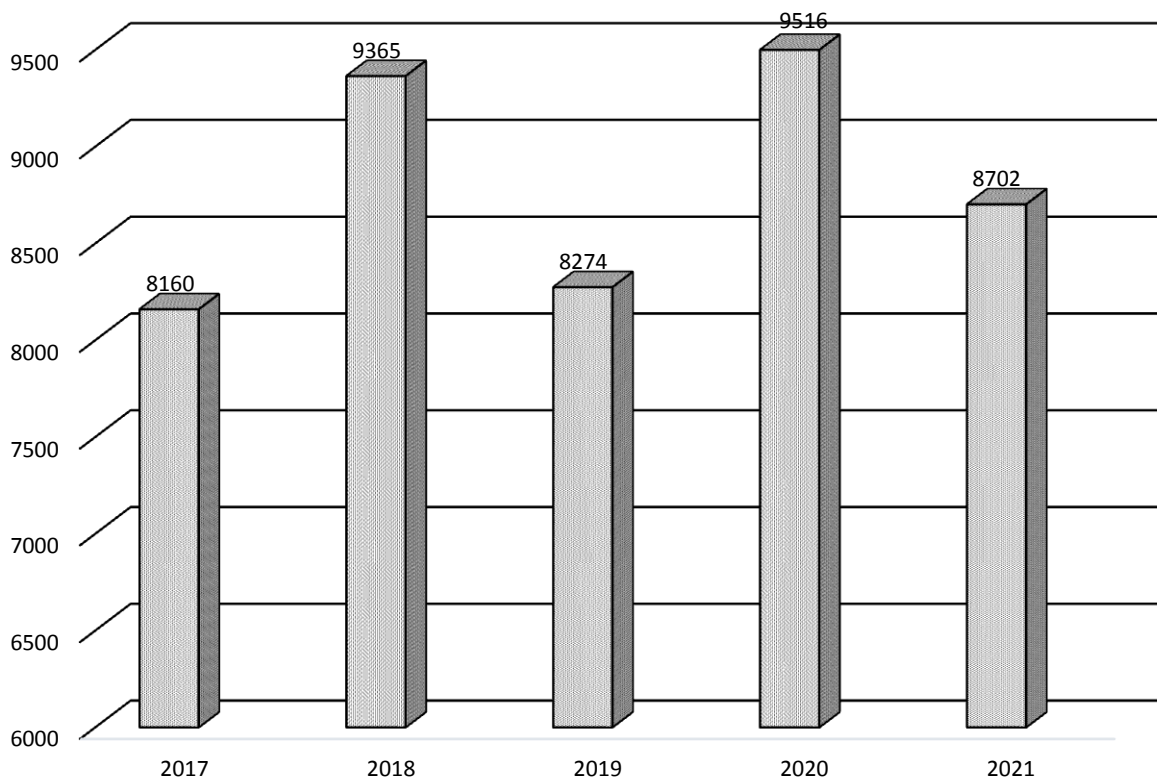
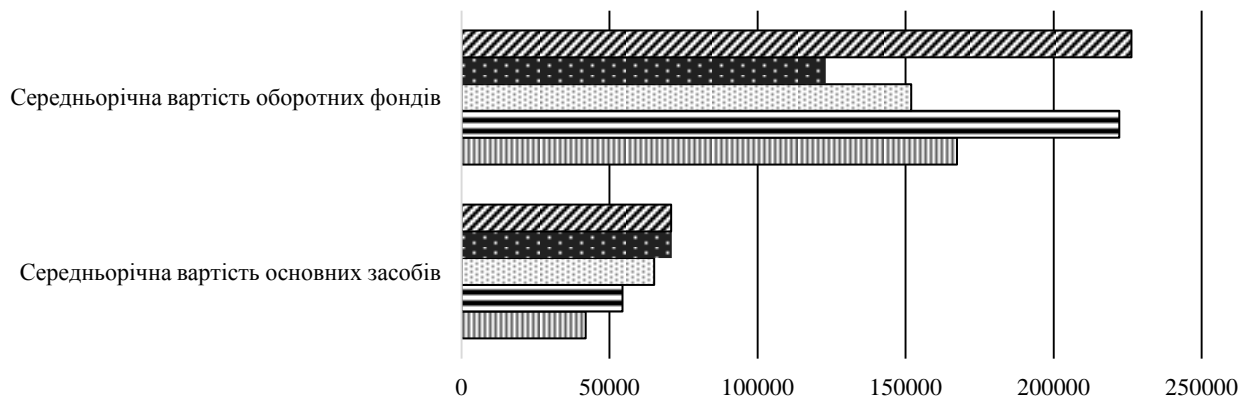

Рис. 2.1 Динаміка змін загальної земельної площі ПВФ «Агроцентр»

Не можна не сказати, що одними з ключових показників є засоби оборотні та основні. Основні засоби то є, різні інфраструктурні і технічні ресурси, які підприємство використовую в виробництві продукції. Тобто це реальні ресурси, що є в володінні компанії.

До оборотних засобів слід віднести оборотні фонди та фонди обігу. Перше це сировина, матеріали, паливо, комплектуючі і т.д. а друге – готова продукція на складах, грошові кошти на банківських рахунках і в касі підприємств.

Ключова різниця між ними заключається у їх призначенні. Перше поняття задіюється в якості інфраструктури виробництва, а інше – являються його складовими. Для того, щоб докладніше ознайомитись з значеннями показників по ПВФ «Агроцентр» додаток А. На його основі для наочного відображення зміни показників було створено рис. 2.2, який відображає зміни у середньорічних вартостях засобів основних та оборотних.

	Середньорічна вартість основних засобів	Середньорічна вартість оборотних фондів
■ 2021	70822,5	226318,5
■ 2020	71009	123061,5
□ 2019	65038	151867
■ 2018	54360	222152
□ 2017	41976	167371,5

Рис. 2.2. Динаміка основних і оборотних засобів ПВФ «Агроцентр»

Побудувавши дану таблицю, можна зробити наступний висновок. Підприємство має досить високі показники основних і оборотних засобів. Як показує порівняння 2021 до 2017 року, то їх розмір зріс на 68 і 35% відповідно. Фондозабезпеченість та фондovіддача теж збільшились. Якщо говорити в відсотка, то це понад 8 та 77 процентів. Також необхідно вказати, що фондоозброєність праці стала більшою у понад 2 рази, а оборотних фондів вартість в розрахунку на 26 пунктів. Тільки фондомісткість зазнала зниження на 44%. Отже, підприємство має гарну тенденцію щодо ефективності використання основних і оборотних засобів [5].

Приватно виробнича фірма «Агроцентр» займається виробництвом як продукції тваринництва, так і продукції рослинництва. Тому для того, щоб більш детально ознайомитися зі складом і динамікою товарної продукції підприємства за 2017 – 2021 роки складемо таблицю (додаток Б).

Загалом, бачимо, що підприємство займається як виробництвом продукції рослинництва так і тваринництва. Співвідношення виробництва продукції у досліджуваному періоді загалом коливається від 52 до 59 % у рослинництві і від 40 до 47 % у тваринництві. Провівши дослідження, видно,

що розмір товарної продукції у 2021 році зріс на 65361 тис. грн. Детальна зміна показників по тваринництву і рослинництву представлена на рис. 2.3.

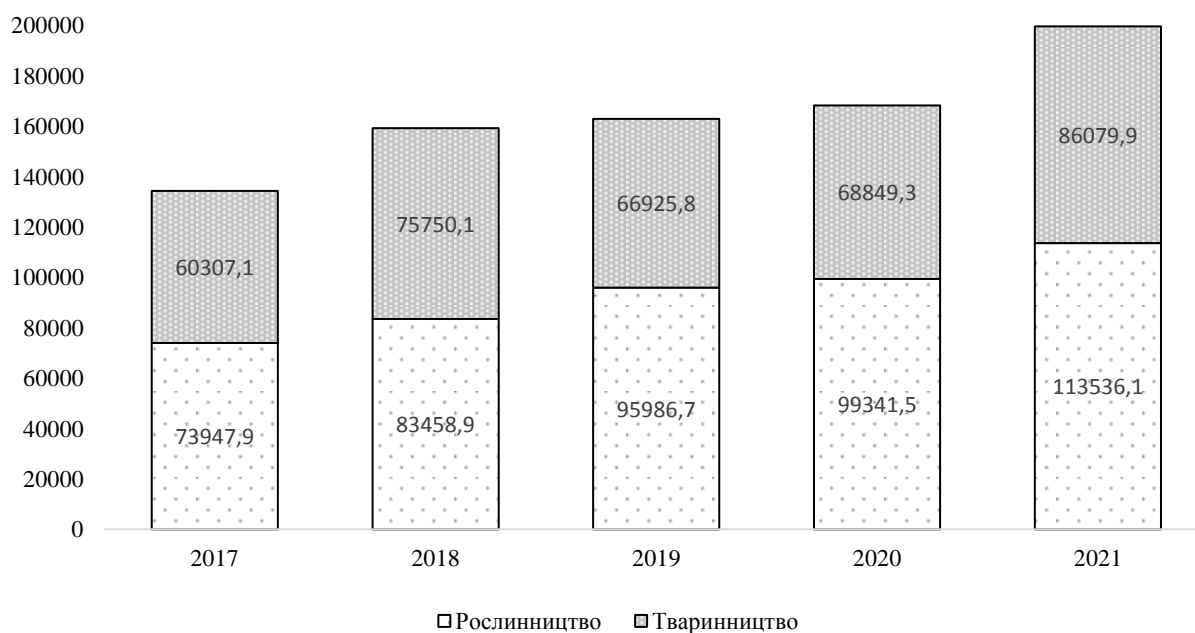

Рис. 2.3. Розмір товарної продукції по галузям ПВФ «Агроцентр»

Відзначимо, що кардинально картина складу і структури товарної продукції не змінювалась протягом досліджуваного періоду 2017-2021 роки. Проте, варто відзначити, що підприємство перестало вирощувати просо з 2018 року, натомість почали засівати землю ріпаком озимих. Загальна ж тенденція до складу виробництва інших суттєвих змін не зазнала. Протягом 5 років найбільшу частку у виробництві займає соняшник, пшениця і яйця.

Під визначенням спеціалізація мається на увазі виробничий напрям, галузева структура досліджуваного господарства, що говорить про їх визначальні галузі.

Обрання спеціалізації підприємство має здійснити на основі досліджень маркетингу та аналізу ринку збуту.

Щоб визначити спеціалізацію підприємства було побудовано ранжируваний ряд, та прораховано коефіцієнт спеціалізації. За отриманими даними було складено таблицю 2.2. Розрахунок було проведено за наступною формулою:

$$K = 100 : (\sum PV_i (2i - 1)),$$

де ПВі - питома вага і-го виду товарної продукції в загальному її об'єму;
і – порядковий номер окремих видів продукції по їх питомій вазі в ранжированому ряді.

Таблиця 2.2
Ранжований ряд питомої ваги окремих видів продукції ПФФ «Агроцентр», %

Рік	1	2	3	4	5	6	7	K_e
2017	31,9	28,9	15,2	9,9	7,8	3,3	3,1	0,24
2018	38,1	24,3	16,4	9,0	6,9	5,9	0,5	0,26
2019	32,3	27,8	16,6	9,1	8,5	5,4	0,3	0,25
2020	30,5	20,9	13,7	12,5	11,8	9,9	0,5	0,21
2021	35	27,3	16,7	8,2	7,9	4,7	0,02	0,31

В нашому прикладі бачимо, що перше місце за питомою вагою в продукції займає виробництво яєць, соняшника і пшениці. А показник K_e свідчить про середній рівень спеціалізації Приватної виробничої фірми «Агроцентр». Детальні зміни варіації спеціалізації протягом періоду 2017-2021 років представлено на рис. 2.4, де ми бачимо позитивну динаміку з 2020 року.

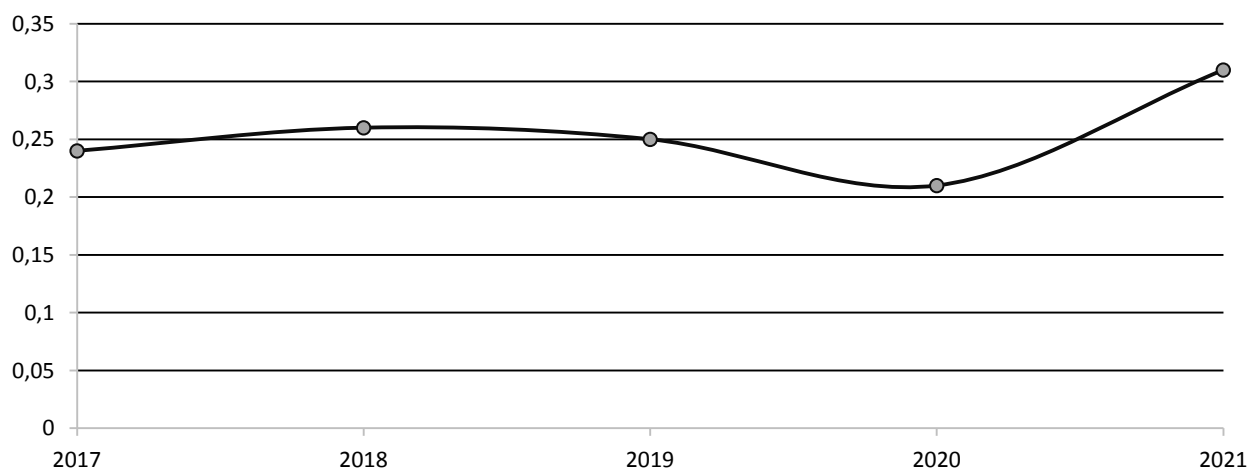

Рис. 2.4. Динаміка змін коефіцієнту спеціалізації 2017-2021 рр. ПФФ «Агроцентр»

Трудові ресурси - це частина працездатних громадян, що має фізичні й розумові здібності, а також знання, що треба аби здійснювати трудову діяльність.

Ключовою складовою будь якого підприємства є працівники, адже від їх кваліфікаційних навичок, високих показників виробництва, дисциплінованості та професійності залежить якість виробленої продукції. Тому окремо слід провести аналіз динаміки трудових ресурсів приватної виробничої фірми. Для цього було внесено дані у Додаток В.

Бачимо, що річна продуктивність праці збільшилась у 2,3 рази. Це відбулось, адже показник валової продукції зріс на 48 відсотків, а середньорічна кількість працівників зменшилась на підприємстві на 64 людини. Для наочнішого відображення побудуємо рис. 2.5.

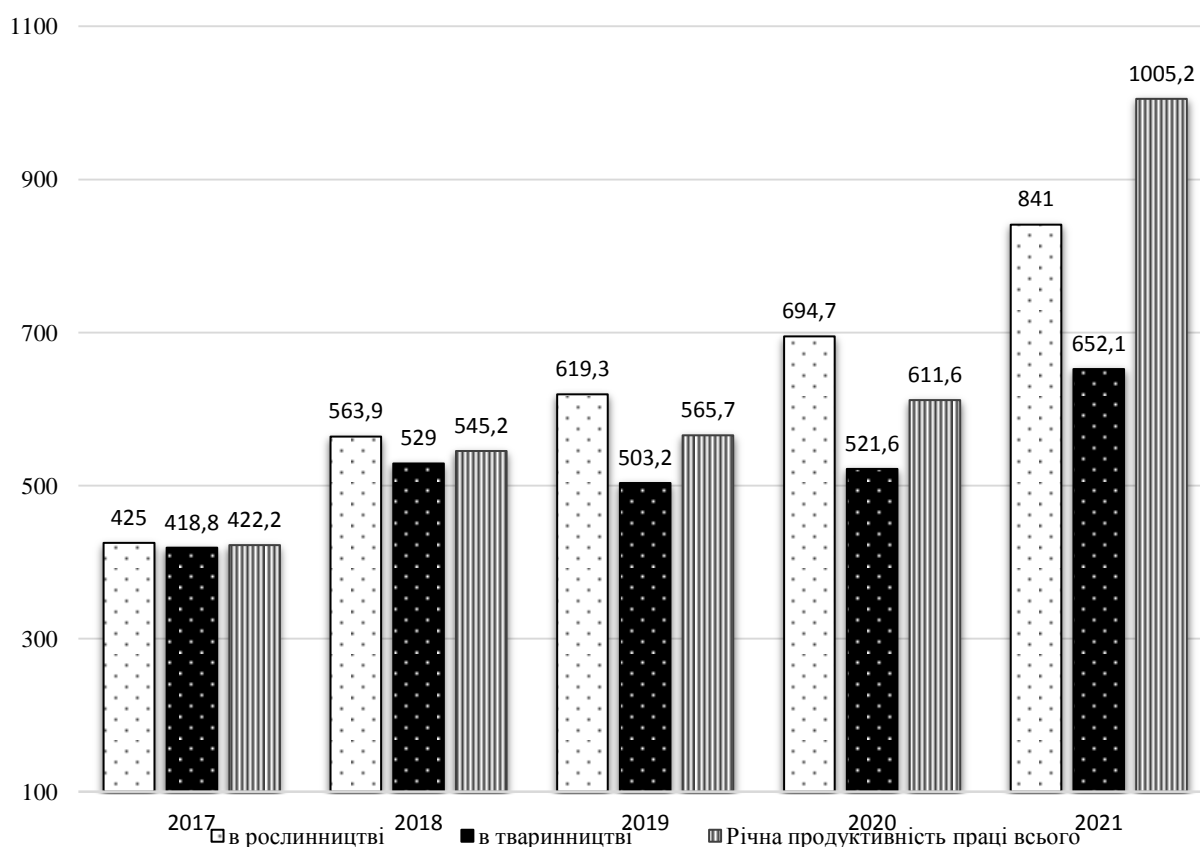

Рис. 2.5 Динаміка змін продуктивності праці ПВФ «Агроцентр»

Загальний результат діяльності підприємства можна визначити за рівнем ефективності господарських діяльності: загальний розмір одержаного прибутку та його розчет на одиницю ресурсу. Для того аби оцінити

ефективність діяльності підприємства, треба отриманий прибуток порівняти із витратами, що несе господарство для задоволення виробничого процесу.

Для повної організаційно - економічної характеристики даного підприємства варто розглянути динаміку основних показників виробничо-господарської діяльності. Дані розрахунки показано у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка основних показників виробничо-господарської діяльності ПФФ
«Агроцентр»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. у % до 2017 р.
Приходиться на 100 га с.-г. угідь, тис. грн. основних засобів	114,4	180,5	186,1	146,2	123,9	108,3
Вироблено валової продукції, тис. грн. в розрахунку на:						
- 100 га с.-г. угідь	1645,3	1700,1	1969,0	1767,5	2293,9	139,4
- 1 грн. основних засобів	3,2	2,9	2,5	2,4	2,8	87,5
Урожайність, ц/га:						
- зернових і зернобобових	22,9 13,7	19,5 18,2	30,6 17,9	27,6 9,9	44,3 20,1	193,5 146,7
- соняшника						
Рівень рентабельності, %	17,1	5,0	5,7	-8,1	20,7	3,6 в.п.

Загалом можна зробити висновок, що підприємство підвищує ефективність свого виробництва. Показник виробленої валової продукції в розрахунку на 100 га с.-г. угідь збільшився на 39 % порівняно з 2017 роком при цьому даний показник на 1 грн основних засобів зменшилась майже на 13% за рахунок збільшення валової продукції, Урожайність збільшилась на 93 і 46 % по зерновим і соняшнику відповідно. Стосовно рентабельності варто відзначити, що протягом досліджуваного періоду, він має незакономірні поливання. Наприклад, у 2018 і 2019 роках показник значно знизився порівняно з 2017, а от у 2020 році підприємство взагалі було

нерентабельним. Однак при порівнянні 2021 і 2017 бачимо приріст у 3,7 пункти. Зобразимо зміни у рис. 2.6.

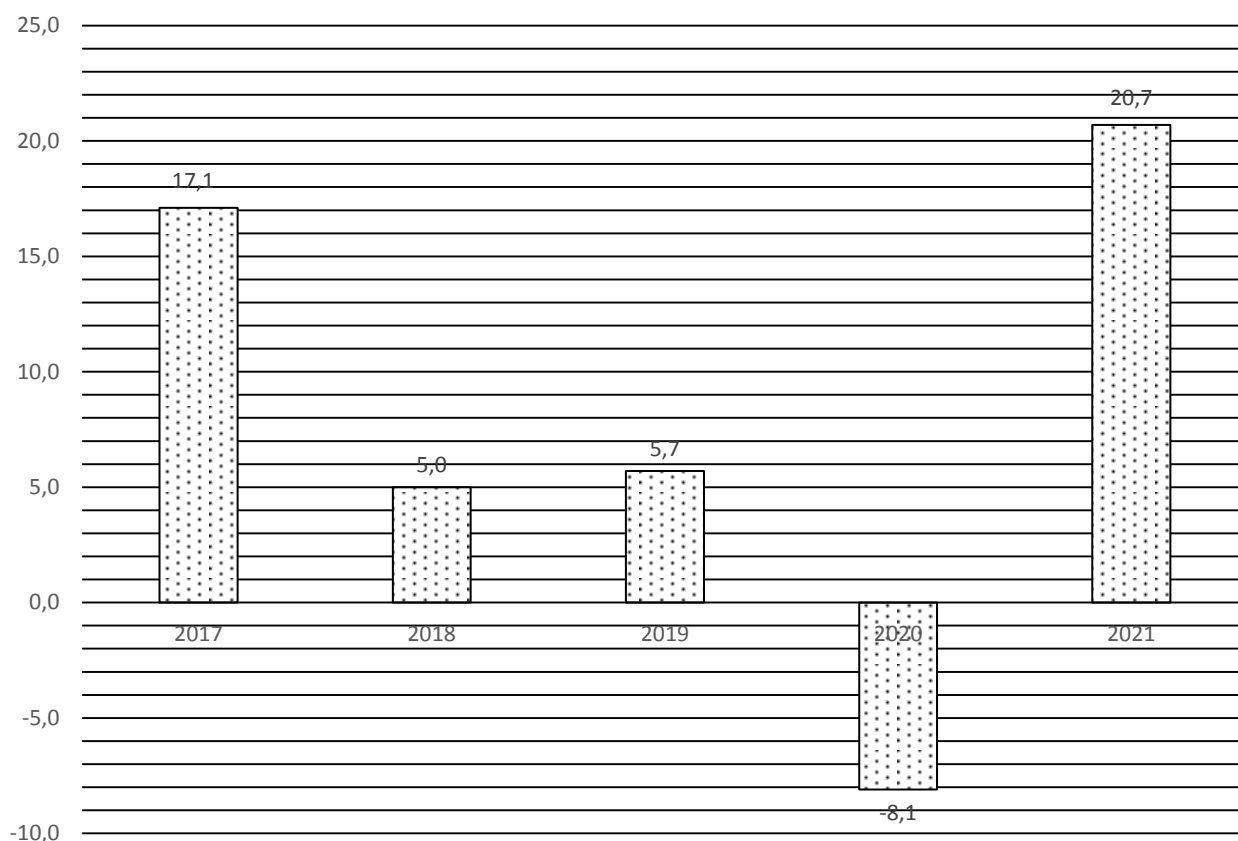

Рис. 2.6. Динаміка рівня рентабельності ПВФ «Агроцентр»

Загалом, ПВФ «Агроцентр» знаходиться в підходящому розташуванні та кліматичних умовах для виробництва сільськогосподарської продукції, а також має вагомий ресурсний потенціал для збільшення створення продукції рослинництва та тваринництва.

2.2. Аналіз складу та структури фінансових ресурсів ПВФ «Агроцентр»

Під фінансовим станом підприємства мається на увазі отриманий результат взаємодіяння усіх складових системи фінансових відносин підприємства. Його характеризують показниками, що демонструють наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан суб'єкту господарювання повністю залежить від результату комерційної, виробничої та фінансово-господарської діяльності. На нього впливають усі ці види діяльності.

Потреба в якісній оцінці фінансового стану підприємства спричинена необхідністю в систематичному аналізі та покращенні роботи обставинах ринкової економіки. Ще одна причина – це необхідності у більш ефективному використанні ресурсів і неперервним пошуком резервів аби зміцнити фінансову стійкість господарства. В цій ситуації, аналіз фінансового стану є надважливою складовою якісного фінансового управління.

До основних завдань аналізу фінансового стану можна віднести:

- розуміння ефективності використання майна підприємства;
- оцінку динаміки і стану ліквідності та платоспроможності;
- дослід фінансової стійкості та рентабельності підприємства;
- розрахунок ефективності витрачання фінансових ресурсів.

Під час аналізу можна використовувати наступні методи: горизонтальний та вертикальний аналіз, порівняльний, просторовий аналіз, факторний аналіз.

Значну роль для стійкого фінансового забезпечення підприємства відіграє власний капітал. Є проста залежність – чим вища частка власного капіталу і нижча позикового, тим менший фінансовий ризик має господарство. Хоча, варто зазначити, що ефективність використання позикового капіталу є вищою, аніж власного. Це можна пояснити тим, що позикові кошти беруться з конкретною метою і це прискорює позичальника до досягнення поставленої цілі. До того ж такі кошти беруться під певний процент, що в свою чергу сприяє скорішому поверненню боргу. З метою вивчення причин зміни величини власного капіталу за досліджуваний період 2017-2021 р. складемо і розглянемо табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Структура та динаміка власного капіталу ПВФ «Агроцентр»

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. до 2017 р.	
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	+/-	%
Статутний капітал	200	200	200	200	200	0	100
Резервний капітал	-	-	-	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток	143601	156307	140293	132659	189219	45418	131,8
Всього	143801	156507	140493	132859	189419	45618	131,7

На основі показників таблиці 2.4 можна зробити висновок, що з 2017 по 2021 рік відбувалось збільшення величини нерозподіленого прибутку на понад 45 тис. грн, що спричинило зміни в структурі капіталу. Детальніше інформація представлена на рис. 2.7.

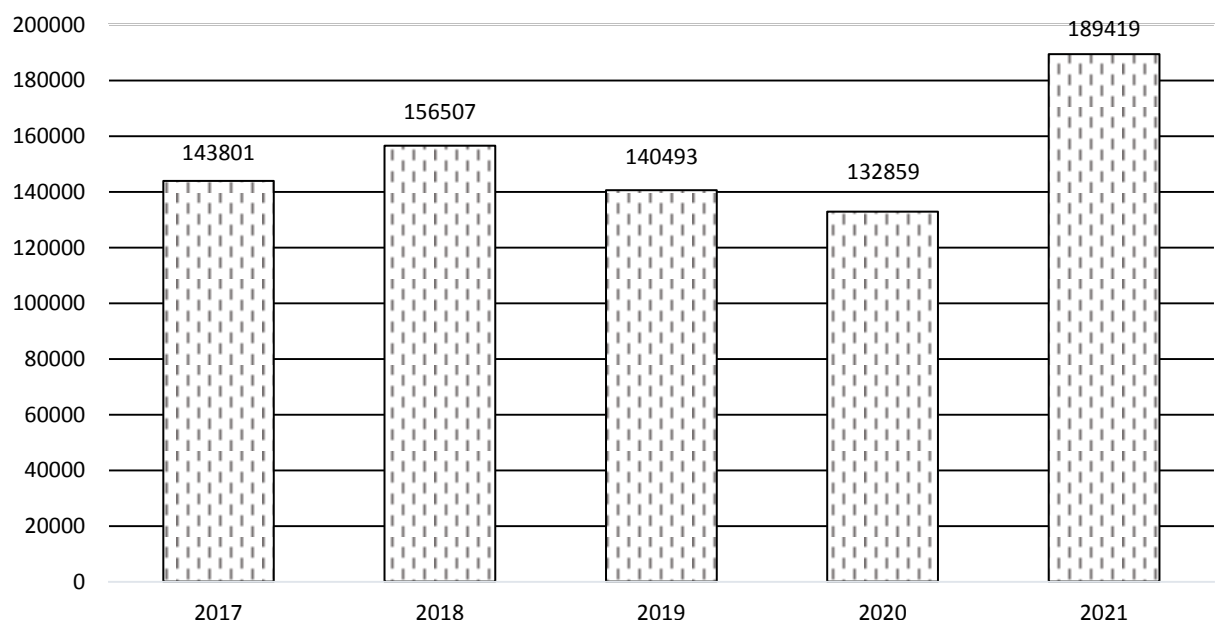

Рис. 2.7 Структура та динаміка власного капіталу ПВФ «Агроцентр»

Аналізуючи структуру власного капіталу треба зазначити, що найбільшу питому вагу в структурі капіталу господарства, починаючи з 2017

року займає нерозподілений прибуток. Статутний капітал не зазнав жодних змін. Розмір та питома вага ж нерозподіленого прибутку має напрям до збільшення у 2021 р.

Відзначимо, що у структурі джерел формування майна, окреме місце посідає позиковий капітал. В умовах сьогодення він набуває одного з ключових значень, оскільки покриває термінову потребу підприємства у грошових коштах.

Оборотні активи формуються зі складових, які можна поділити на 3 групи: власні, прирівняні до власних та позичені [5].

Розглянемо склад позичкового капіталу агрофірми для виявлення елементів, що призвели на його зростання (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Структура та динаміка позикового капіталу ПВФ «Агроцентр»
за 2017-2021 рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. до 2017 р.	
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	+/-	%
Довгострокові зобов'язання	-	-	-	8000	-	-	-
Короткостроков і кредити банку	57367	48433	47147	11517	33394	-23973	58,2
Кредиторська заборгованість	7967	22386	19298	22858	21887	13920	274,7
Інші поточні зобов'язання	3357	3815	5327	8925	8016	4659	238,8
Разом	68691	74634	71772	51300	63297	-5394	92,2

Дані табл. 2.5 свідчать про те, що за період 2017-2021 рр. у підприємства відсутні довгострокові зобов'язання (крім 2020 р). Це говорить про те, що підприємство не використовує кредити банків на довгострокові потреби, а отже покриває свої фінансові потреби за рахунок власних надходжень. Зазначимо, що зменшився розмір короткострокових кредитів

банкам на 41,8%. Проте зросла кредиторська заборгованість на майже 175%. У зв'язку з цим, розглянемо її структуру більше детально у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Склад і структура кредиторської заборгованості ПВФ «Агроцентр» за період 2017-2021 рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. до 2017 р.	
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	+/-	%
За товари, роботи, послуги	4934	16730	7974	15353	14023	9089	284,2
За одержаними авансами	22	19	1	407	1064	1042	4836,4
Розрахунки з бюджетом	864	2721	8586	4328	3697	2833	427,9
Зі страхування	246	391	360	375	442	196	179,7
З оплати праці	930	1460	1392	1432	1668	738	179,3
Разом	6996	21321	18313	21895	20894	13898	298,7

Проаналізувавши склад кредиторської заборгованості, бачимо, що всі показники зросли. Так, наприклад, кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги збільшилась на майже 185%, зі страхування і оплати праці зріст був на понад 79%, розрахунки з бюджетами виросли у 4,2 рази, за одержаними авансами – у 48 разів. Загалом структура кредиторської у 2021 році зросла на 13 898 тис. грн. Нижче, на рисунку 2.8 наведено порівняння структури кредиторської заборгованості у 2017 та 2021 роках.

Також для аналізу фінансового стану підприємства доцільно проаналізувати склад і структуру оборотних коштів підприємства.

Оборотні кошти підприємства – це суми, що авансовані в оборотні виробничі фонди та фонди обігу задля достатнього забезпечення

неперервності ходу виробництва, продажу продукції та одержання прибутку. Ці дані наведено у Додатку Г.

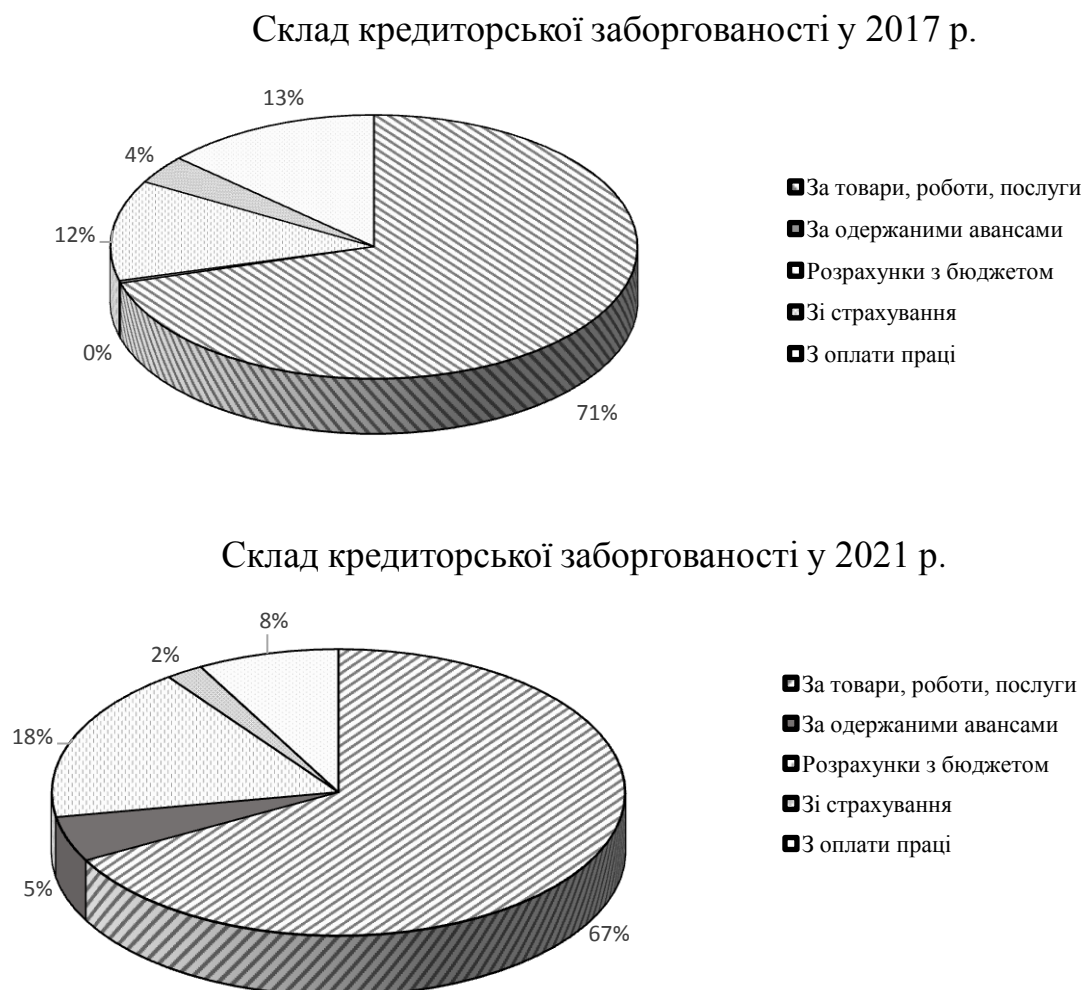

Рис. 2.8. Порівняння складу кредиторської заборгованості 2017 і 2021рр. ПВФ «Агроцентр»

Дані Додатку Г показують нам, що на підприємстві «Агроцентр» присутні оборотні засоби в сфері виробництва та оборотні кошти у сфері обігу за досліджуваний період часу. Зазначимо, що поточних фінансових інвестицій у 2017-2021 рр. господарство не мало. Для наочного відображення представлено Додатку Д.

Порівнявши 2021 до 2017 років бачимо наступне: загалом оборотні засоби в сфері виробництва зросли на 12 %. Зокрема, виробничі запаси та

витрати майбутніх періодів збільшились у 2,7 і 1,5 рази відповідно, а незавершене виробництво насупроти, зменшилось на 38%.

Оборотні кошти у сфері обігу стали більше на 23 % . В тому числі, готова продукція на 36%, грошові кошти – на 63% та інші види оборотних коштів у 5,5 разів. В свою чергу товари знижились на 71%, а дебіторська заборгованість на 2%. Загалом, оборотні кошти збільшились по підприємству на 21%.

2.3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів на ПВФ «Агроцентр»

Ключове місце у процесі використання фінансових ресурсів господарства займає оцінка ефективності їх застосування. Дана оцінка потрібна як під час формування фінансових ресурсів, так і в момент їх використання, особливо в нинішніх умовах господарювання.

Фінансовий стан суб'єкта господарювання прямо залежний від ефективності його функціонування. Не високий фінансовий стан спричиняє зменшення припливу зовнішніх фінансових вливань, що віддзеркалюються на об'ємі виробництва продукції (на величині фінресурсів, що виробляє підприємство). Однак, вправне маневрування фінансовими ресурсами, які є у підприємства і їх ефективне застосування дає змогу підприємства підвищувати свій фін. стан.

Ефективно розміщені фінансові ресурси є головним показником «фінансового благополуччя», передумовою отримання успішних результатів господарської діяльності в цілому. Варто зазначити, що ефективні форми менеджменту фінансових ресурсів дають змогу підприємству отримати понаднормовий прибуток.

Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами треба проводити за критеріями фінансової стійкості, платоспроможності та ділової активності, що досліджуються за допомогою показників структур капітала,

ліквідності і оборотності. Це дасть можливість зробити оцінку впливу якості управління ресурсами на показник рентабельності, а також на динаміку розвитку господарства.

Проведемо розрахунок показників рентабельності діяльності ПФФ «Агроцентр» (табл. 2.7).

З проведених розрахунків ми бачимо, що показник рентабельності активів за прибутком від звичайної діяльності, який показує скільки прибутку від звичайної діяльності припадає на одиницю коштів інвестованих в активи знизився більш ніж на 18 пунктів.

Таблиця 2.7

Показники рентабельності ПФФ «Агроцентр» за 2017-2021 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	Відхилення 2021 р. до 2017 р.
	р.	р.	р.	р.	р.	
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	15,2	-11,1	4,9	-8,3	-2,9	-18,1
Рентабельність власного капіталу	22,5	10,2	7,6	42,6	20,1	-2,4
Рентабельність виробничих фондів	32,9	21,5	9,2	-12,9	-6,6	-39,5
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	28,4	9,9	32,8	18,9	15,7	-12,7
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	18,1	-37,8	5,7	-7,8	-4,5	-22,6

Показник рентабельності власного капіталу, який відображає скільки припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу знизився на 2,4 пункти. В свою чергу рентабельність виробничих фондів, що демонструє скільки припадає чистого прибутку на 1-ю вартості виробничих фондів, рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації, що скільки

припадає прибутку від операційної діяльності на одиницю виручки та рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком, ка позначає скільки припадає чистого прибутку на 1-цю виручки зменшиись на 39,5, 12,7 і 22,6 пунктів відповідно.

Надалі проаналізуємо показники ліквідності (платоспроможності) ПФФ «Агроцентр» за період 2017 – 2021 року. Їх представлено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Показники ліквідності ПФФ «Агроцентр» за 2017-2021 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	Відхил ення 2021 до 2017, +/-
	р.	р.	р.	р.	р.	
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття)	2,41	2,22	1,83	2,11	2,64	0,23
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,67	0,62	1,81	0,75	0,68	0,01
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,05	0,09	0,16	0,07	0,07	0,02
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	5,22	1,69	2,48	1,46	1,88	-3,34

Після проведення розрахунків, можна зробити наступні висновки. Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття), що демонструє достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року. Нормативне значення має бути в межах 1-3, однак кращім є значення 2-3. Даний показник протягом досліджуваного періоду знаходиться у відповідних межах. У 2021 році він становив 2.64, що на 0,23 пункти більше, ніж у 2017 році. Тобто показник свідчить про нормальний стан платоспроможності, оборотних активів достатньо для того, щоб відповідати за поточними зобов'язаннями [18].

Коефіцієнт швидкої ліквідності, показує скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів і має оптимальне значення в межах 0,5-1 і вище. У досліджуваних роках показник знаходиться в межах норми. Наприклад у 2021 р. на кожен гривню поточних зобов'язань припадає 0,68 гривні високоліквідних оборотних активів. Порівнюючи 2021 до 2017, то він змінився у позитивну сторону на 0,01 пункт.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість і нормальне значення знаходиться в межах від 0,1 до 0,2. В даному діапазоні показник знаходився тільки у 2019 році, у інші роки, в тому числі і в 2021 р., показник мав значення менше 0,1, що говорить про те що підприємство не зможе вчасно погасити борги в тому випадку, коли термін платежів настане скоро. В даній ситуації господарство може залучити позикові кошти, продати частину зайвих активів аби збільшити суму найбільш ліквідних активів.

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості показує можливість розплачуватися з кредиторами за рахунок дебіторів на протязі 1-го року. Оптимальне значення коливається в межах 1. Дослідження показали, що даний показник знаходиться на підприємстві в межах норми. Це говорить про те, що власний капітал не кредитує своїх клієнтів, а ці кошти спрямовуються на інтенсифікацію діяльності підприємства.

В цілому, підприємство має показники ліквідності в межах норми, крім абсолютної, що говорить про достатній рівень платоспроможності суб'єкта господарювання.

Фінансова стійкість є ключовою характеристикою фінансового стану підприємства з погляду довгострокової перспективи. Показники фінансової стійкості дають узагальнену картину про фінансову структуру господарства, ступіня його залежності від кредиторів або інвесторів.

Для більш повного аналізу необхідно дослідити показники фінансової стійкості підприємства. Розрахунок наведено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Показники фінансової стійкості ПФ «Агроцентр» за 2017-2021 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	Відхилення 2021 р. до 2017 р.
	р.	р.	р.	р.	р.	
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	93421	89080	60742	55349	113577	20156
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,58	0,54	0,44	0,52	0,51	-0,07
Маневреність робочого капіталу	1,25	1,32	1,27	1,24	1,20	-0,05
Маневреність власних обігових коштів	0,03	0,08	0,21	0,06	0,05	0,02
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	33,33	12,50	4,76	16,67	20	-13,33
Коефіцієнт покриття запасів	1,34	1,31	1,50	1,70	1,12	-0,22
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,68	0,68	0,64	0,69	0,73	0,05
Коефіцієнт фінансової залежності	1,47	1,47	1,56	1,45	1,36	-0,86
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,44	0,38	0,28	0,29	0,44	0,00
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,32	0,33	0,36	0,33	0,32	0,00
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	2,09	2,028	1,79	2,24	2,67	0,58
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,68	0,68	0,64	0,73	0,73	0,05

Можемо бачити, що у 2021 році власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал) збільшився на 20156 тис. грн., що є гарним показником і це дає можливість розширювати свою діяльність.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами – це можливість перетворення активів у ліквідні кошти. Нормативне значення - 0,1 і вище.

Підвищене значення цього показника говорить про фінансову стійкість суб'єкта господарювання та про здатність виконувати активну діяльність навіть за умов обмеження доступу до позичкових коштів, а також зовнішніх джерел фінансування.

Протягом всього періоду коефіцієнт вищий нормативного і ПФФ «Агроцентр» здатне профінансувати 51% (2021 р.) всіх своїх оборотних активів за рахунок власного капіталу. Залежність від позикового капіталу допустима.

Маневреність робочого капіталу показує, яка частка запасів виробничих активів у власних обігових коштах. З 2018 року даний показник зменшується, це говорить про те, що збільшення запасів призводить до сповільнення оборотності обігових коштів за умов інфляції (зменшує платоспроможність господарства).

Показник маневреності власних обігових коштів являє собою частку абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах. Напрямок позитивних змін є збільшення значення протягом досліджуваного періоду. Однак бачимо, що показник має хаотичні зміни. Порівнюючі 2021 і 2017, то він зріс на 0,02 пункти, однак у порівнянні з 2020 р., показник змінився на 0.01.

Коефіцієнт покриття запасів показує скільки на одиницю коштів, що вкладені в запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго- та короткотермінових зобов'язань. Так само як і попередній показник, має тенденцію зменшення, що говорить про зниження фінансової стійкості.

Коефіцієнт фінансової незалежності характеризує його незалежність від позикових джерел. Нормальним вважається значення показника знаходиться в межах 0,4 – 0,6. Підприємство має показник більше 0,6, що каже про те, що воно використовує не весь свій потенціал [16].

Коефіцієнт фінансової залежності демонструє, скільки одиниць сукупних джерел припадає на одиницю власного капіталу. Допустимим є значення в межах 1,67-2,5. Розраховані дані лежать у вказаних межах і кажуть про те, що фінансові ризики суб'єкта господарювання знаходиться на допустимому рівні.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу вказує на частку власних обігових коштів у власному капіталі. Нормативним значенням є показник $> 0,1$. Цей показник на підприємстві збільшується і знаходиться в допустимих межах [17].

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу та коефіцієнт фінансової стабільності показують забезпеченість заборгованості власними коштами і залежність підприємства від довгострокових зобов'язань відповідно. Вони є в нормативних межах протягом досліджуваних років, що говорить про збільшення фінансової стабільності господарства.

Коефіцієнт фінансової стійкості вказує, яка частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі. Нормативне значення цього показника знаходиться в межах 0,67-1,5. Показник лежить у цих межах, тобто господарство є фінансово стабільним. Рівень фінансових ризиків є на допустимому рівні.

Висновки до розділу 2

1. Загальна земельна площа на підприємстві збільшилась на 6,6%, в той час було знижено середню кількість працівників господарства на 21,1% або 64 людини. В свою чергу це означає, що на 1 працівника збільшується обсяг виконання робіт.

2. Протягом досліджуваного періоду найбільшу питому вагу у товарній структурі підприємства займають яйця, соняшник та пшениця. Відсоткове співвідношення протягом 2017-2021 року було у межах 32-38%, 20-27% та 13-16% відповідно.

3. Приватна виробнича фірма «Агроцентр» має середній рівень спеціалізації.

4. На підприємстві в останні роки відсутні довгострокові зобов'язання, що говорить про те, що воно не користується кредитами на довгострокові потреби, а покриває свої витрати за рахунок власних надходжень. Також є тенденція до зниження короткострокових кредитів банків у 2021 році на понад 40%.

5. Показники рентабельності ПВФ «Агроцентр» знизились у 2021 році, порівняно з 2017 роком по всім показникам, що свідчить про недостатню ефективність використання наявних фінансових ресурсів на підприємстві.

6. Дослідивши показники ліквідності та фінансової стійкості, варто зазначити, що практично всі коефіцієнти знаходяться у межах нормативних значень, що говорить про достатню платоспроможність і стійкість досліджуваного господарства.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗПОДІЛУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Модель управління фінансовими ресурсами підприємства ПФФ «Агроцентр»

Попердньо у роботі було здійснено ранжування питомої ваги окремих видів продукції в структурі товарної продукції. Аналіз показав традиційно високі показники для виробництва яєць. Слід також зауважити на суттєве зростання ринкових цін на яйця у 2022 році, спричинених знищенням виробничих потужностей галузі внаслідок військових дій. Отже, на нашу думку, наразі перспективним вбачається збільшення виробництва яєць.

Калорійність яєць становить 150 ккал, що дорівнює 100 г свинячої відбивної або козлятини. Для порівняння, харчова цінність 100 грам стейка становить 127 ккал, а м'ясного фаршу - 250 ккал. Яйця природно багаті на вітамін В2 (рибофлавін), вітамін В12, вітамін D, селен і йод. Вони також містять вітамін А та ряд інших вітамінів групи В, включаючи фолієву кислоту, біотин, пантотенову кислоту та холін, а також інші необхідні мінерали та мікроелементи, включаючи фосфор. Це робить яйця відмінною заміною м'яса і риби.

Надалі, розглянемо цикл виробництва яєць. Птахи зазвичай починають нестися у віці близько п'яти місяців (20-21 тиждень) і продовжують нестися в середньому протягом 12 місяців (52 тижнів), зменшуючи кількість яєць з наближенням до періоду линьки.

Типовий виробничий цикл триває близько 17 місяців (72 тижнів) і включає в себе три окремі фази, які наведені нижче.

Фаза 1: Маленькі пташенята - фаза триває від 0 до 2 місяців (0-8 тижнів), протягом яких маленькі курчата утримуються в приміщеннях (брудерах) окремо від птахів-несучок.

Фаза 2: Вирощування. Дана фаза триває близько 3 місяців, з дев'ятого до двадцятого тижня життя. Молодняк може утримуватися окремо від маленьких курчат або продовжувати вирощуватися в пташниках-брудерах. У віці 15 - 16 тижнів відбувається закупівля поголівля ПВФ «Агроцентр».

Фаза 3: Несучки. У віці 18 тижнів птицю переводять з пташника для вирощування в пташник для несучок, щоб підготувати її до циклу яйцекладки. Птахи зазвичай несуться протягом дванадцятимісячного періоду, який починається у віці близько 21 тижня і триває до досягнення ними 72 тижнів.

Для створення максимально комфортних умов виробництва необхідно зайнятися його плануванням.

В середньому птах виробляє одне яйце в день. Тому для того, щоб виробництво яєць було постійним і задовільняло ринковий попит, необхідне планування. В таблиці 3.1, показано (в середньому) задовільний рівень виробництва для стада птахів. У помірному кліматі птахи можуть виробляти в середньому від 250 до 300 яєць на рік. У таблиці 3.2 вік стада показаний у першій колонці, а відсоток птахів, які фактично несуться протягом тижня, показаний у другій колонці. Зазвичай, у віці 21 тижня несуться лише 5 відсотків стада. Як показано в третій колонці, зі 100 птахів у віці 21 тижня тільки п'ять фактично неслися. У четвертій колонці показана фактична кількість вироблених яєць. В середньому за дванадцятимісячний період одна птиця виробляє 208 яєць, що становить щотижневу продуктивність у чотири яйця на одну птицю. У 21-тижневому віці виробляється 20 яєць (п'ять птахів виробляють по чотири яйця), у 22 тижні - 40 яєць і т.д (табл. 3.1) [47].

Коли менше 65% стада відкладає яйця (у віці 71 тижня), утримувати птахів може стати економічно не вигідно. Витрати на корми та продаж вибракуваної птиці на м'ясо повинні враховуватися так само, як і ціни на яйця. У деяких випадках, коли ціни на яйця високі, може бути життєздатним відкласти вибракування птиці до того моменту, коли тільки 45% стада все ще буде нести яйця (78 тижнів).

Таблиця 3.1

Графік середнього виробництва яєць порід Ломанн ЛСЛ-Лайт на 10 курей на
ПВФ «Агроцентр»»

Вік стада, тиждень	Несучість птиці, %	Кількість знесених яєць, шт	Кількість яєць, вироблених за тиждень, шт
21	5	5	20
22	10	10	40
23	18	18	72
24	34	34	136
25	52	52	208
26	65	65	260
27	74	74	296
28	84	84	336
29	88	88	352
30	92	92	368
31	94	94	376
32 - 39	88	88	352
40 - 47	83	83	332
48 - 59	77	77	308
60 - 64	73	73	292

На підприємстві вирощується порода курей “Ломанн ЛСЛ-Лайт”, що була створена на основі породи Леггорн. Вони відзначаються досить високим рівнем несучості. Це приблизно 320-340 яєць на рік на 1 курку. Також дуже важливо, що порода невибаглива і несеться навіть взимку.

Варто відзначити, що в умовах війни в Україні, гостро постало питання забезпечення населення продовольством. У вересні поточного року ціни на яйця за даними Держкомстату, зросли на понад 54%. Це пов'язано з тим, що достатня кількість яйцевиробних ферм зазнала руйнувань (повних чи часткових) у наслідок військових дій і тому не в змозі заповнити ринок повністю. Також на це вплинуло підняття цін на корми для птиці, витрат на енергоносії, оплату праці, підняття цін на ветеринарні препарати тощо.

Тому у даних умовах підприємству буде доцільно збільшити виробництво яєць для максимізації свого прибутку та підвищення рентабельності адже зараз відбувається перерозподіл ринків збуту і тому є можливість зайняти вигідні позиції на ринку продукції.

ПВФ «Агроцентр» має птахофабрику з можливістю розміщення 75 тис. курей. При цьому підприємство у 2021 р. мало поголів'я у розмірі 60 тис. курей, тобто 80% від доступних потужностей. Відповідно воно може використати незалучені потужності і докупити до 15 тис. курей. Закупку птиці ПВФ «Агроцентр» проводить у ЗАТ «Полтавська птахофабрика». Закупується поголів'я 105-ти денного віку і переводять у цех по виробництву товарних яєць. За наданими даними підприємством, закупівля 15 тис. курей обійдеться у 450 тис. грн.

Проведемо аналіз планових витрат з урахуванням збільшення поголів'я на 20%. Розрахунок здійснюється за допомогою методу екстраполяції. Відзначимо, що зміна складу структури витрат зазнає змін у розрізі витрат на корми і нове поголів'я, в той час як витрати на амортизацію, заробітну плату і інші постійні витрати залишаться на тому ж рівні. Дана інформація представлена у табл. 3.2.

Таблиця 3.2.

Планові витрат при збільшенні поголів'я птиці на ПВФ «Агроцентр»

Стаття витрат	Вартість до збільшення поголів'я, тис. грн	Вартість після збільшення поголів'я, тис. грн	Відсоток відношення, %
Витрати на оплату праці	4558,1	4558,1	100
Інші прямі витрати	1910,9	2360,9	123,5
Відрахування на соціальні заходи	1006,4	1006,4	100
Корма	68482,7	82179,3	120,1
Амортизація основних засобів	904,5	904,5	100
Загальновиробничі витрати	7551,4	7551,4	100
з них оплата послуг сторонніх організацій	90,2	90,2	100

Всього витрат	88189	101011,7	114,5
---------------	-------	----------	-------

Відзначимо, що склад структури витрат зазнає змін у розрізі витрат на корми (оскільки дана порода вже вирощується на ПВФ «Агроцентр» і для неї вже був складений раціон годівлі, то підприємство не потребуватиме залучення змін годівлі, а лише збільшення обсягу корму) і нове поголів'я, в той час як витрати на амортизацію, заробітну плату і інші постійні витрати залишаться на тому ж рівні. Отже, для збільшення потужностей на 20% підприємство зазнає змін у витратах на 15%. Аби зробити висновок про економічну раціональність даної пропозиції проведемо розрахунок можливої виручки.

Як зазначалось раніше, підприємство вирощує курей породи «Ломанн ЛСЛ-Лайт» із середньою несучістю 320-340 яєць на рік. При поголів'ї у 75 тис. курей річне виробництво яєць буде становити близько 23 040 тис. яєць, прогнозована вартість яєць за даними Держкомстату становитиме 57 грн/десяток. Виручка від реалізації становитиме 145 350 тис. грн. За 2021 рік ця сума становила 93 921,3 тис. грн. Тобто, ми можемо зробити висновок, що при впровадженні даної пропозиції витрати підприємства зростуть на 15%, а виручка від реалізації на 55%, чистий прибуток зміниться в більшу сторону на 39%.

Надалі проводимо аналіз за допомогою показників ряду динаміки яєць, що характеризує фінансові результати діяльності підприємств за останні 5 років (табл. 3.3) [47].

Таблиця 3.3

Рівень рентабельності продукції яєць сільського ПВФ «Агроцентр»

Порядковий номер року	Рік	Рівень рентабельності яєць, %
1	2017	-9
2	2018	5,4
3	2019	-23,5
4	2020	-19,2
5	2021	6,5

Відобразимо даний показник на рисунку 3.1 і побудуємо лінію тренду.

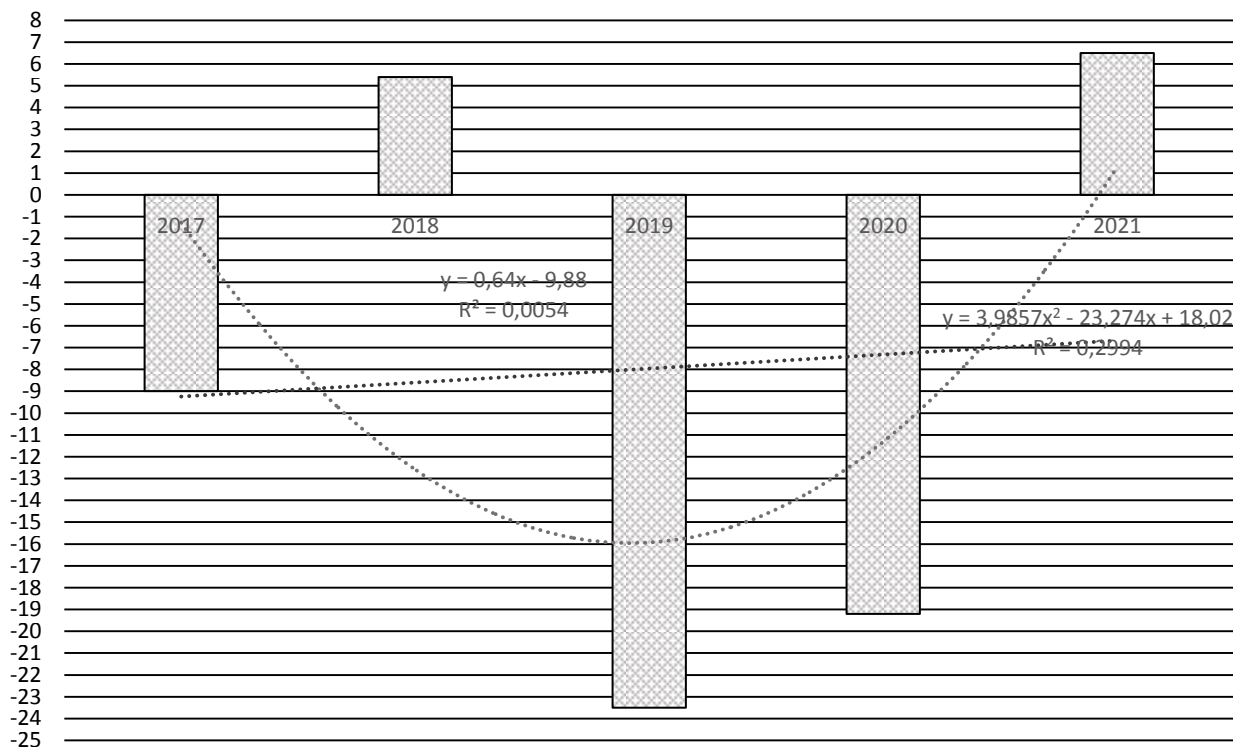

Рис. 3.1. Рівень рентабельності виробництва яєць 2017-2021рр. ПВФ «Агроцентр», %

Ми бачимо, що рівень рентабельності мав хаотичну структуру і у 2017, 2019 та 2020 роках був від'ємним, однак у 2021 році цей показник зріс і становив 6,5%.

Метод екстраполяції - це дослідження складових (як правило, не менше 5 років) тенденцій (трендів) у діяльності підприємства та їх "продовження" у майбутньому. Розрізняють пряму та прогнозну екстраполяцію. У 1-му випадку передбачається, що визначені раніше тенденції повністю збережуться протягом усього планового періоду, у 2-му - тенденція розглядається згідно з гіпотезою про динаміку її зміни. Основою екстраполяції є аналіз статистичних рядів, тобто сукупностей числових значень (показників) послідовних станів досліджуваних факторів та наявність тренду. Трендом називають аналітичне або графічне представлення зміни змінної в часі, отримане в результаті виділення регулярної (систематичної) складової динамічного ряду.

Нині налічується велика кількість типів кривих зростання для опису економічних процесів у рамках використання методів екстраполяції. Найчастіше в економіці застосовують поліноміальні, експоненціальні та S-подібні криві зростання

Найпростіші поліноміальні криві зростання мають вигляд:

$$(3.1) \quad - \quad Y_t = a_0 + a_1 t \quad (\text{поліном I ступеня})$$

$$(3.2) \quad - \quad Y_t = a_0 + a_1 t + a_2 t^2 \quad (\text{поліном II ступеня})$$

$$(3.3) \quad - \quad Y_t = a_0 + a_1 t + a_2 t^2 + a_3 t^3 \quad (\text{поліном III ступеня}) ,$$

Параметр a_0 - початкове значення функції; a_1 - лінійний приріст; a_2 - прискоренням зростання; a_3 - зміна прискорення зростання. Поліноміальні криві зростання можна використовувати для апроксимації (наближення) і прогнозування економічних процесів, у яких подальший розвиток не залежить від досягнутого рівня.

На відміну від поліноміальних кривих застосування експоненціальних кривих передбачає, що подальший розвиток залежить від досягнутого рівня, наприклад, приріст залежить від значення функції. В економіці найчастіше використовують два різновиди експоненціальних (показових) кривих: проста експонента і модифікована експонента. Проста експонента подається у вигляді функції:

$$Y_t = a * b^t, \quad (3.4)$$

де a , b - додатні числа, при цьому якщо b більше одиниці, то функція зростає з плином часу, якщо b менше одиниці – функція спадає.

Модифікована експонента має такий вигляд:

$$Y_t = k + a * b^t, \quad (3.5)$$

де k - параметр, який може мати як позитивне, так і від'ємне значення.

Можуть бути інші варіанти модифікованої експоненти, але на практиці найчастіше зустрічається зазначена вище функція.

Даний метод також передбачає розрахунок коефіцієнта детермінації:

$$R^2 = 1 - \frac{\sum e_i^2}{\sum (Y_i - \bar{y})^2}, \quad (3.6)$$

де R^2 - коефіцієнт детермінації; e_i - залишок Y в i -му періоді, який визначається як різниця між фактичним і розрахунковим значеннями показника Y за цей період; Y_i - фактичне значення показника y в i -му періоді; y - середнє значення показника y за весь період.

Значення коефіцієнта детермінації змінюється від 0 до 1 і показує, якою мірою динаміка результативної ознаки описується динамікою факторної. Наприклад, якщо $R^2 = 0,9$, то на 90% динаміка результативної ознаки описується динамікою факторної ознаки, а на решту 10% - динамікою інших чинників, не включених у модель.

Використовуючи метод екстраполяції можемо спрогнозувати значення даного показника на найближчий рік.

$$y = 3,9857x^2 - 23,274x + 18,02$$

$$y = 3,9857 \cdot 6^2 - 23,274 \cdot 6 + 18,02$$

$$y = 21,86\%$$

Провівши розрахунки, ми бачимо, що у 2022 році спрогнозовано рентабельність на рівні 21,9%. Це дає підприємству змогу вважати акцент на даному виробництві доцільним для підприємства і воно забезпечить отримання додаткового прибутку. За рахунок же зменшення витрат на виробництво, що було прораховано попередньо варто розглядати даний варіант удосконалення управління фінансовими ресурсами. Відобразимо прогнозовані зміни у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Прогнозований рівень рентабельності продукції яєць ПВФ «Агроцентр»»

Порядковий номер року	Рік	Рівень рентабельності яєць, %
1	2017	-9
2	2018	5,4
3	2019	-23,5
4	2020	-19,2

5	2021	6,5
6	2022	21,86

Позначимо отримані дані з таблиці за допомогою графіка на рис. 3.2, що дасть змогу спостерігати прораховані зміни детальніше.

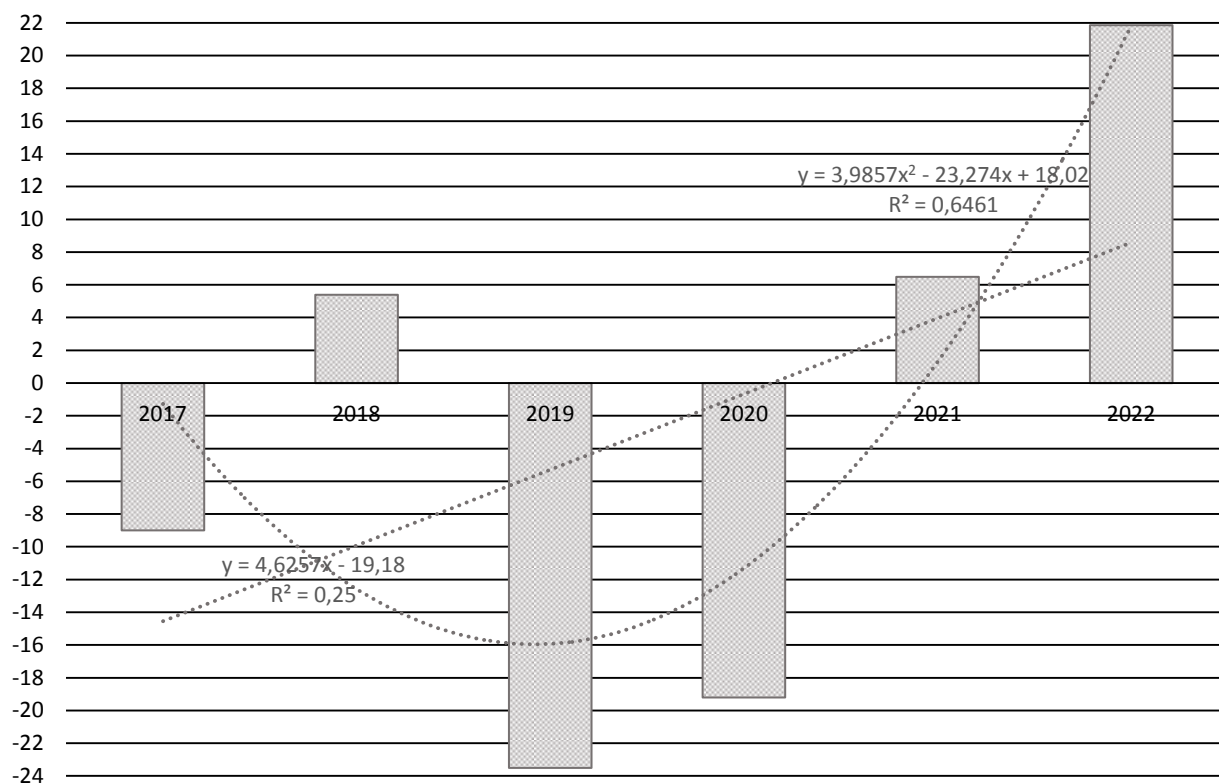

Рис. 3.2. Прогнозований рівень рентабельності продукції яєць ПВФ «Агроцентр» у 2022р., %

Отже бачимо що, лінія тренду $y = 4,6x - 19,18$. $R^2 = 0,25$. Відповідно, в середньому рентабельність зростає на 4,6% на рік. Щорічне прискорення зниження рівня рентабельності на 4,0 %. В середньому щорічно темп зниження рентабельності становив – 23,27%. Рівень рентабельності у попередньому році становить 18,02%. Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,64$, що говорить нам про достовірність наших прогнозів.

3.2. Шляхи вдосконалення розподілу фінансових ресурсів на підприємстві

Економічні аспекти ефективності виробництва мають залежність від зовнішніх і внутрішніх чинників.

Зовнішні (ринкові) фактори слабо піддаються тактичному регулюванню на рівні підприємства й тут перспективним є:

- здійснення пошуку програм підтримки з боку держави на міжнародних партнерів;
- залучення кредитних коштів для фінансування діяльності;
- диференціація каналів збуту;
- заключення форвардних контрактів під продукцію рослинництва для фінансування поточної діяльності тощо.

Регулювання внутрішніх виробничих і комерційних факторів дозволяє залучити більший спектр прийомів і важелів. Тут слід виділити управлінські рішення спрямовані на збільшення обсягів виробництва та фактори управління витратами.

Зростання обсягів виробництва може бути за екстенсивним і/або інтенсивним типом. Звичайно, краще другий тип, що передбачає інноваційний шлях розвитку за рахунок впровадження новітніх технологій, сортів рослин і порід тварин.

Проведене дослідження показало неефективність використання фінансових ресурсів підприємства, що позначилось на показниках рентабельності. Основним джерелом резервів підвищення рівня рентабельності продукції є підвищення суми прибутку від реалізації продукції і зниження її собівартості. Тому слід детально розглянути структуру витрат підприємства в розрізі його галузей. За даними річних звітів досліджуваного аграрного підприємства можна провести аналіз за статтями витрат за 2021 рік. Деталізація витрат представлена у табл. 3.1 аби скорегувати витрати таким чином аби отримати максимальну вигоду від кожної вкладеної гривні у виробництво.

Таблиця 3.5

Витрати на виробництво продукції ПВФ «Агроцентр» за 2021 рік, тис. грн.

Стаття витрат	Всього на основне виробництво		в т. ч. на виробництво продукції			
			рослинництво		тваринництво	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Витрати на оплату праці	19746,8	7,31	15188,7	8,35	4558,1	5,17
Інші прямі витрати	43745,1	16,20	41834,2	23,00	1910,9	2,17
Відрахування на соціальні заходи	4378,5	1,62	3372,1	1,85	1006,4	1,14
Орендна плата за земельні участки	28552,1	10,57	28552,1	15,70	-	-
Матеріальні витрати:	115468,4	42,75	43300,9	23,80	72167,5	81,83
- насіння та посадковий матеріал	12073,8	4,47	12073,8	6,64	0	0,00
- корма	68482,7	25,35	-	-	68482,7	77,65
- інша продукція	-	-	-	-	-	-
- мінеральні добрива	10514,6	3,89	10514,6	5,78	-	-
- нафтопродукти	12639,1	4,68	12639,1	6,95	-	-
- електроенергія	-	-	-	-	-	-
- паливо	769,1	0,28	769,1	0,42	-	-
- запасні частини	5917,4	2,19	5917,4	3,25	-	-
- інше	-	-	-	-	-	-
Амортизація основних засобів	10814,5	4,00	9910	5,45	904,5	1,03
Загальновиробничі витрати	46217,5	17,11	38666,1	21,25	7551,4	8,56
з них оплата послуг сторонніх організацій	1182	0,44	1091,8	0,60	90,2	0,10
Всього витрат	270104,9	100	181915,9	100	88189	100

Як ми бачимо із проведеного дослідження, найбільшу частку обсягу усіх витрат основного виробництва припадає на матеріальні витрати – вони складають 30,4 % усіх витрат (зокрема, на корма), на другому місці знаходяться загальновиробничі витрати, які складають 12,2%. На третьому місці інші прямі витрати 11,5%. Вагоме місце займають також витрати на

орендну плату за земельні участки – вони складають 7,5% усіх витрат та витрати на оплату праці – 5,2% [5]. Зобразимо розподіл витрат окремо на тваринництво і рослинництво на рисунку 3.3.

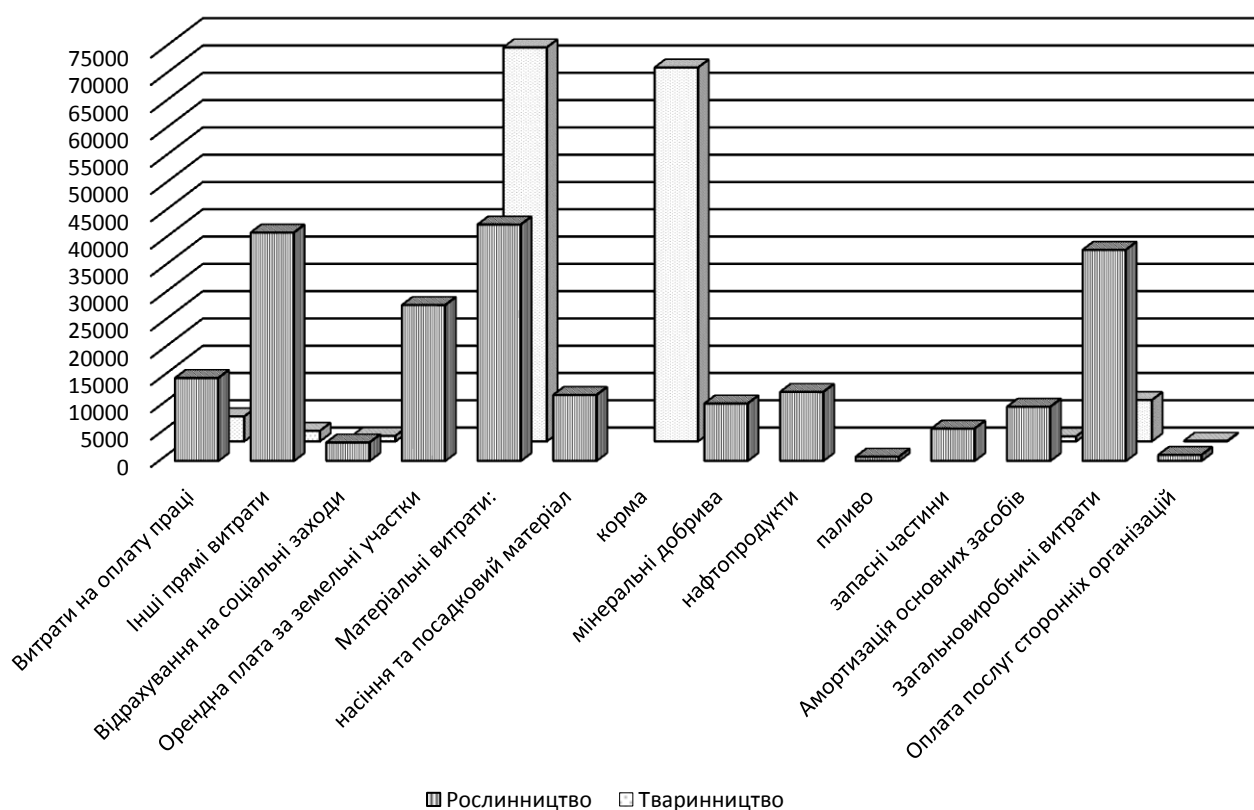

Рис. 3.3. Розподіл фінансових ресурсів ПФФ «Агроцентр» у 2021 р.

Розрахунки в табл. 3.1. свідчать про високу питому вагу витрат на корми в структурі продукції тваринництва. Отже, однією із ключових задач є оптимізація витрат кормів. Тут можна визначити декілька напрямів.

1. Вирощування власних кормів. Для визначення оптимальної структури посівних площ можна скористатися засобами економіко-математичного моделювання та врахувати як обсяги контрактних зобов'язань по галузям рослинництва й тваринництва, так і потреби тваринництва у певних групах кормів [45].

2. Виробництво комбікормів. Різні статтєво-вікові групи тварин потребують певного раціону годівлі з урахуванням потреб тварин щодо підтримки життєдіяльності та вимог для забезпечення продуктивності. Власне виробництво комбікормів дозволить виготовляти відповідні суміші із додаванням для балансування енергетичної цінності корму спеціалізованих добавок. Розроблені класичні постановки економіко-математичних моделей оптимізації раціонів годівлі за критерієм мінімальної вартості з урахуванням вимог поживності і вмісту вітамінів і мінералів. При побудові моделі використовуються планові показники щодо продуктивності, складу і структури стада тварин та фактичні дані про поживність наявних кормів у господарстві та використовуваних добавках.

3. Підвищення показника конверсії корму за рахунок оптимізації умов утримання, з урахуванням генетичних особливостей тварин, використання різних форм кормових сумішей і т.і.

Для того, щоб с.-г. тварини були продуктивними (яйця, м'ясо і т.д.), важливо, щоб вони отримували відповідні корми в достатній кількості. Їх кількість та асортимент, залежать від виду тварин, також від їх основного використання (кури для виробництва м'яса або яєць, с.-г. тварини на м'ясо і т.д.). Збалансований раціон збереже тварину здоровою та продуктивною, що дасть можливість отримувати високі показники товарної продукції і як результат прибуток.

Якщо використовуються концентрати або добавки (наприклад, побічні продукти та відходи сільського господарства), вони не повинні містити стимуляторів росту та інших синтетичних речовин. Для цього варто використовувати органічне землеробство.

Ми вважаємо, що доцільним є перерозподіл ресурсів на вирощування кормів на підприємстві для зниження статті витрат на корми. Замість того, щоб купувати дорогі концентрати, існують різноманітні бобові рослини, багаті на білок, які можна вирощувати в господарстві як покривні культури. Якщо вміст мінеральних речовин у наявних кормах недостатній для

задоволення потреб тварини, можна використовувати мінеральні соляні цеглини або подібні кормові добавки, якщо вони не містять синтетичних добавок.

Корми можуть вироблятися на фермі у вигляді пасовищ або у вигляді трав'яних чи деревних культур, що використовуються для скошування. Поєднання годівлі в курнику та випасу на огороженій території може бути ідеальним поєднанням високої продуктивності та позитивного ставлення до тварин. Пасовищні трави та кормові (фуражні) культури є однорічними, багаторічними або багаторічними культурами. Вони вирощуються на орних землях, випасаються або скошуються і згодовуються тваринам.

Запропоновані зміни зможуть знизити розмір витрат за рахунок зменшення обсягів закупівлі кормів і перерозподіл прибутку у рослинництво для забезпечення самостійного виробництва кормів для тварин. До всього, варто додати, що самостійно вироблені корми мають органічний склад, що в свою чергу дасть змогу покращити якість виробленої продукції, зокрема яєць і перевести їх з 2-го класу у перший. Провести відповідні заходи повинні відповідні працівники: біотехнологи та агрономи для виявлення найбільш раціонального використання наявних ресурсів. Як результат цих досліджень і запровадження нововведень, підприємство зможе реалізовувати свою продукцію за більш високою ціною.

3.3. Заходи для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПФ «Агроцентр»

Незважаючи на те, наскільки ефективно управління фермерським бізнесом відбувається, можуть бути періоди, коли грошовий потік буде від'ємним. Важко спрогнозувати, коли ці періоди настануть і як довго вони триватимуть, але кожна операція повинна мати фінансовий план на випадок непередбачених обставин, щоб передбачити несподіваний дефіцит грошових коштів.

Для удосконалення фінансового стану ПФФ «Агроцентр» і більш раціонального управління фінансовими ресурсами на майбутнє пропонуємо запровадити наступні пропозиції:

1. Використовувати надлишки грошових коштів, накопичених за попередні роки. Це може включати використання ощадних рахунків або ліквідацію фінансових

2. Використовувати кредитний резерв або невикористаний кредитний потенціал як для поточних витрат, так і для довгострокових інвестицій. Однак у певний момент кредитори встановлять ліміт на обсяг боргу, який може бути накопичений.

3. Застосовувати власний капітал у вигляді довгострокових активів, таких як земля або техніка, для рефінансування надлишкових поточних зобов'язань, якщо виникне така потреба. Виплати можуть бути заплановані на декілька років, а не на один рік.

4. Відкласти придбання капітальних активів до покращення грошових потоків. Реконструювати обладнання замість його заміни. Зменшити рівень вибраковки худоби замість того, щоб купувати племінне поголів'я на заміну. Зменшити не с.-г. витрати. Відкласти інвестиції в транспортні засоби та неосновні активи.

5. Використовувати техніку спільно з іншим підприємцями, щоб знизити постійні витрати. Також варто розглянути лізинг на придбання тих чи інших основних засобів. Бо платежі за лізинг часто є нижчими, ніж платежі за кредитами.

Також, важливо не забувати про огляд фінансового стану підприємства. Ми рекомендуємо створювати графіки та таблиці, які дозволяють швидко візуалізувати тенденцію витрат, доходів і прибутків, навіть у розбивці за культурами. Таким чином можна спостерігати фінансових стан в реальному часі та швидко зрозуміти, які культури приносять найбільший дохід на даний момент.

Перехід на цифрові технології теж допоможе більш детально контролювати витрати. Можна записувати рахунки-фактури, видані за придбання продуктів і послуг, і звітувати про зібрані доходи. Таким чином, економічна ситуація буде завжди під контролем. До того ж не доведеться витрачати час на проведення розрахунків або пошук паперових рахунків-фактур.

Необхідно постійно контролювати операційні витрати. Витрати поділяються за типом (обладнання, персонал, операції), щоб оцінити, які етапи виробництва мають найбільший вплив рекомендуємо їх теж відображати за допомогою програмних комплексів. Адже в такому разі інформація буде дуже детальна. Наприклад, можна буде зрозуміти, скільки кожна машина коштує за оброблений гектар або годину роботи, погодинну вартість персоналу та вартість різноманітних операцій, які виконуються в полі.

Економісти і агрономи підприємства в парі мають виявити, які культури є найбільш прибутковими для підприємства. Треба переглядати витрати, доходи та норми прибутку для кожної культури та кожного поля. Це необхідна інформація, щоб спланувати сівозміну або вибрати серед різних сортів найбільш прибутковий.

Фінансова стратегія одна із найважливіших способів управління фінансовими ресурсами, вибору найефективніших методів формування довгострокових фінансових цілей, спрямовуючи цим всі основні напрями фінансової складової діяльності компанії, забезпечує розвиток галузевих і фінансових взаємин. Для їх досягнення ми відповідним чином скоригуємо напрямок формування та використання фінансових ресурсів у разі зміни зовнішніх умов.

Для підприємства буде доцільно розробити фінансову стратегію для нарощування своїх фінансових ресурсів за допомогою оптимізації асортименту продукції і зменшення собівартості реалізованого товару. Зростання особистих фінансових ресурсів господарства напряму залежить від

отриманої суми прибутку, що може досягтися за допомогою продажу нової продукції, збільшення обсягів продажу та зменшення витрат на виробництво.

Також треба приділити увагу удосконаленню кадрів економічного підрозділу підприємства шляхом проведення навчання, тренінгів і веінарів для вдосконалення знань про управління фінсовими ресурсами підприємства. Для будь-якого підприємства має велике значення висока кваліфікація працівників фінансового підрозділу. Адже некомпетентність працівників, які займаються фінансовими питаннями, приводить до того, що приймаються необгрунтовані рішення, що приносять збиток, а отже зменшуються ефективність управління фінансовими ресурсами.

ПВФ «Агроцентр» має розробити платіжний календар для того, щоб відслідковувати стан розрахунків між покупцями та замовниками та розробити амортизаційну політику включно з самостійним вибором методів нарахування амортизації.

Варто виділити значну увагу маркетинговим дослідженням для дослідження кон'юнктури ринку, визначити оптимальні обсяги запасів на складах.

Маркетингові дослідження потрібні для відтворення схеми найкращої взаємодії за напрямками, що визначає позицію товару на ринку. Також треба розробити методику для обліку товару на складі, що зможе достовірно і швидко відображати рух наявного товару і давала змогу здійснювати аналітичну роботу щодо формування оптимально необхідної кількості запасів на складах.

Також підприємство шаручитися на державну підтримку. Адже аграрний сектор через свою специфіку перебуває під особливим контролем держави. Дана фінансова підтримка розвитку аграрного сектору є необхідною для підвищення рівня рентабельності виробництва, створенню нових робочих місць за рахунок розвитку фермерських господарств.

Підтримка реалізується за допомогою реальних інвестицій, дотаційних програм, створення механізмів державно-приватного партнерства, розвитку інших форматів для повноцінної участі держави у розвитку такого стратегічно важливого сектору національної економіки, як сільське господарство.

Висновки до розділу 3.

1. Зважаючи теперішню ситуацію на ринку, підприємству буде доцільно наростити обсяги виробництва яєць. В умовах сьогодення попит на них є високим, однак виробники не в змозі повністю задовільнити потреби населення. Дана ситуація має ряд причин. Однією з найголовніших є скорочення виробництва через руйнацію птахоферм внаслідок військової агресії в Україні. Це спричиняє дефіцит на ринку товарів і як результат призвело до зростання цін на понад 50 %.

2. Перехід на власне виробництво корму забезпечить більшу якість продукції, адже спеціалісти зможуть відслідковувати його вирощування (якість, поживну цінність і т.д), що в результаті дасть змогу продукції стати на клас вище і реалізовувати її за вищою ціною. В подальшому підприємство може розглядати варіант переходу на виробництво і реалізацію продукцію екологічної категорії (без використання хімічних добрив, підсилювачів росту).

3. Проведено аналіз розподілу фінансових ресурсів підприємства на приватній виробничій фірмі «Агроцентр» і виявлено, що найбільшу статтю витрат займають витрати на корми для тварин, що утримуються на господарстві. Тому ефективним був перегляд розподілу коштів підприємства для подальшого корегування.

4. Нашою пропозицією є перерозподіл коштів для вирощування частини кормів для наявних тварин на підприємстві, зі зниженням обсягу закупівлі у сторонніх фірм. Даний спосіб управління ресурсами виявився

ефективним і він дасть нам змогу зменшити витрати господарства і тим зменшиться собівартість виробленої продукції і зросте рентабельність досліджуваного суб'єкта господарювання.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Фінансовими ресурсами підприємства називається сукупність грошових коштів, що вже знаходиться у розпорядженні певного с.-г. господарства. Вони можуть забезпечувати можливість виконання своїх фінансових зобов'язань. Ці ресурси є одним із основополагаючих факторів виробництва і є ключовими ресурсами для безпосереднього формування виробничого потенціалу. Фінансові ресурси ми можемо умовно розподілити на грошові кошти у нефондовій формі, а також - фондовій формі. У період формування фінансових ресурсів господарств важливе значення відіграє структура саме цих джерел. Тобто, збільшення питомої ваги своїх коштів має добрий вплив на фінансову діяльність.

2. Одним із основних напрямів щодо удосконалення управління фінансовими ресурсами ми можемо назвати оптимізацію використання ресурсів досліджуваного підприємства. Вибір оптимальної варіації формування та, звісно ж, використання ресурсів, при обмежених фінансових можливостях, передбачає застосування системно-аналітичного підходу щодо управління ресурсами. Такий підхід оснований на доцільності менеджментського рішення, що визначається поточною ситуацією на ринку, а також створюється під впливом чинників, як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ.

3. Для ефективної діяльності господарство має створити стратегію управління фінансами. Рекомендується застосовувати такі критерії, що можуть найбільш якісної оцінки ефективності використання фінансових ресурсів в залежності від виду економічної діяльності господарства. Найдієвішим є варіант формування та використання ресурсів, що ґрунтуються на застосуванні системно – аналітичного підходу до управління коштами.

4. За основу для прийняття управлінських рішень управлінцям треба брати аналіз формування та використання фінансових ресурсів с.-г.

підприємства для того аби підвищити ефективність діяльності аграрної фірми. Однак, для підтримки достатнього рівня конкурентоспроможності, ці заходи мають впроваджуватися систематично, що дасть змогу швидко і вчасно відповідати на зміну кон'юктури ринку.

5. Аналізуючи загальну земельну площу, бачимо, що вона збільшилась на 6,6%, в той час було зменшено середню кількість працівників 64 людини. Це означає, що на 1 працівника збільшується обсяг виконання робіт. Також, зазначимо, що в 2017-2021 роках найбільший обсяг виробленої продукції припав на яйця, соняшник та пшениця. Провівши розрахунок ранжованого ряду, ми дійшли до висновку, що приватна виробнича фірма «Агроцентр» має середній рівень спеціалізації.

6. У ПФ «Агроцентр» немає довгострокових зобов'язань (окрім 2020 року), що каже про те, що воно покриває свої довгострокові витрати за рахунок власних же надходжень, тобто функціонує на основі самоокупності та самофінансування. На підприємстві є динаміка до зменшення розміру короткострокових кредитів банків на більш ніж 40 %. Однак, показники рентабельності ПФ «Агроцентр» понизились у 2021 році, порівняно базисним по всім досліджуваними показникам, що свідчить про недостатньо ефективне використання наявних фінансових ресурсів на підприємстві.

7. Ліквідністю називають платоспроможність постачальника товарів або послуг та його можливість забезпечувати вчасне виконання боргових зобов'язань. Досліджені показники ліквідності та фінансової стійкості майже всі знаходяться у нормативних межах, що свідчить про достатню платоспроможність і стійкість суб'єкта господарювання.

8. Проведено аналіз розподілу фінансових ресурсів підприємства на приватній виробничій фірмі «Агроцентр» і виявлено, що найбільшу статтю витрат займають витрати на корми для тварин, що утримуються на господарстві

Тому було здійснено прогностичні розрахунки з пропозицією перерозподілу коштів для вирощування частини кормів на підприємстві. Такий спосіб

управління ресурсами зекономить витрати на 12 836,9 тис. грн і дасть змогу їх перенаправити на інші поточні або довгострокові потреби.

9. Зважаючи на сьогоднішні умови, підприємству буде доцільно наростити обсяги виробництва яєць. Адже попит на них є високим, а пропозиція на ринку - низькою. Це призвело до збільшення цін на більше ніж 50 %. Аграрному підприємству було б доцільно вкласти у купівлю додаткової кількості курей, що забезпечить високу якість продукції та його постійне виробництво.

10. Зроблено акцент на необхідності удосконалення управління фінансовими ресурсами допомогою розробки та впровадження фінансової стратегії, яка б чітко відображала заявлені цілі і була розроблена зважаючи на зовнішні та внутрішні умови ринку. Доцільним також є проведення маркетингових досліджень для виявлення істинних потреб споживачів, що дасть можливість здійснювати процес реалізації максимально вигідно. Підприємству варто проводити регулярний огляд фінансового стану підприємства для контролю стану справ в реальному часі. Це можливо здійснити за допомогою повної діджиталізації моніторингу доходів, прибутку і витрат сільськогосподарського підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств навч. посіб: Центр учбової літератури. 2018. С. 292.
2. Безбородова Т.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств: Держава та регіони. 2016. №5 С.21-23.
3. Бердар М.М. Складові оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2010. Вип. 21. С. 272–279.
4. Болдирєва Л.М. Розвиток агропродовольчого сектора економіки України: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ». 2017. С. 414.
5. Бухгалтерська та фінансова звітність ПВФ «Агроцентр» за 2017-2021 рр.
6. Бучнів М.М. Купрієнко С.В. Розвиток власності та його вплив на підвищення ефективності аграрних підприємств в період інституційних трансформацій : монограф. Одеса. 2020. С. 275.
7. Василик О.Д. Теорія фінансів: НІОС. 2000. С. 416.
8. Вінц Ю.О. Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства: Держава та регіони. 2007. С.21-34.
9. Демко І.І. Організаційні підходи до методики аналізу фінансових ресурсів Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2014. С. 116–123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_38_14.
10. Дмитрик О.В. Організаційно-економічні засади державної підтримки функціонування особистих селянських господарств: Економіка та держава. 2019. № 8. С. 71–75.
11. Добрунік Т.П. Особливості управління фінансовими результатами аграрних підприємств. Т.П. Добрунік. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. №5 (1). С. 76-83.

12. Забаштанський М.М. Фінансове забезпечення комунальної сфери : Гроші, фінанси, кредит. Ірпінь. 2009. С. 22.
13. Збарський В.К. Соціально-економічні умови розвитку селянських домогосподарств: монографія. Мелітополь : ТДАТУ. Вид-во «Люкс». 2017. С. 294.
14. Зятковський І. В. Фінанси підприємств: Кондор. 2003. № 2. С. 364.
15. Ільчук О.М. Державна підтримка сільського господарства в Україні Економіка АПК. 2019. № 2. С. 93–98.
16. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт фінансової автономії (Коефіцієнт фінансової незалежності). Онлайн-журнал «Financial Analysis online». 2022. С. 89.
17. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт маневреності власного капіталу: Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/256-pokaznik-potochnoji-likvidnosti-pokaznik-pokrittya>
18. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт поточної ліквідності (Коефіцієнт покриття). Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/256-pokaznik-potochnoji-likvidnosti-pokaznik-pokrittya>
19. Колеснік Я.В. Мажара А.В. Роль управління фінансовими ресурсами в процесі підвищення прибутковості сільськогосподарського підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2019. №21. С. 49-53.
20. Коробов М.Я. Орлов П. І. Петрова К. Я. Фінансова діяльність підприємства: навчальний посібник. Либідь. 2002. №2. С. 384.
21. Костецький В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства. Галицький економічний вісник. 2010. №4 (29). С. 135-145.
22. Кручиненко, В. А. Управління фінансовими ресурсами підприємств аграрного сектору. Таврійський науковий вісник. Серія:

Публічне управління та адміністрування. 2021 (2). С. 61-69. URL: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2021.2.8>

23. Лігоненко Л. О. Фінанси підприємств : підручник: КНТЕУ. 2006. С. 491.

24. Макаренко Ю.П. Аграрні малі господарства: умови та шляхи розвитку. Дніпропетровськ : Січ. 2012. С. 680.

25. Масюк Ю. В. Проблеми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Проблеми правового, фінансового та економічного забезпечення розвитку національної економіки: Пороги. Дніпро. 2021. С. 187-194.

26. Масюк Ю. В. Рудакова В. Ю. Управління фінансовими ресурсами підприємств аграрного сектору: Інвестиції: практика та досвід. 2022. №22. С.74-78.

27. Масюк Ю.В. Боюн В.Ю. Управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства. Економіка та держава. 2021. № 10. С. 93-96.

28. Мельник О.М. Облік, аналіз та контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень. Сучасні проблеми економіки і менеджменту: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Львів. 2011. С. 16.

29. Мицак О. Ковтун Н. Лихач О. Удосконалення механізму управління фінансовими результатами підприємства. Галицький економічний вісник. 2019. № 1. С. 115-122.

30. Міністерство аграрної політики України URL: <https://minagro.gov.ua>

31. Міністерство фінансів України URL: <https://www.mof.gov.ua>

32. Норд Г.Л. Апробація механізму формування обліковоаналітичної системи управління фінансовими результатами: Агросвіт. 2018. №12. С. 41.

33. Опачинський Д. Методи визначення приросту фінансових ресурсів підприємства, напрямів та ефективності їх використання: Економіст. 2006. С. 64.
34. Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави: монографія: НІОС. 2007. С. 24.
35. Петренко Н.І. Місце та роль аналізу стану пасивів в системі аналізу фінансового стану підприємства. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Серія «Бухгалтерський облік, контроль і аналіз». 2012. № 2 (23). С. 276–289.
36. Петряєва З.Ф., Іващенко Г.А., Петряєв О.О. Аналітичне забезпечення оцінки фінансових ресурсів підприємства. Економічний аналіз. 2015. № 19(2). С. 122–129. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/есан_2015_19\(2\)__20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/есан_2015_19(2)__20).
37. Погріщук Г.Б. Фінансове забезпечення охорони навколишнього природного середовища: автореф. дис. к.е.н. Тернопіль. 2005. С. 20.
38. Поддєрьогін А. М. Білик М. Д. Фінанси підприємств : підручник. Київ, Вид-во КНЕУ. 2008. С. 552.
39. Потапов О.С. Сільське господарство України: сучасний стан та особливості розвитку Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 9. С. 136–147.
40. Пугачов М.І. Аграрний сектор економіки України в умовах інституційних змін Економіка АПК. 2017. №5. С. 12–18.
41. Родіонова О.М. Основи економіки: Зодіак-еко. 1995. С. 244.
42. Романенко О. Р. Фінанси: ЦНЛ, 2006. С. 312.
43. Рудакова В., Масюк Ю. Проблеми управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. ДДАЕУ. 2022. № 11. С. 162-164.
44. Рудакова В.Ю., Масюк Ю.В., Перспективи покращення управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства. Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: Збірник наукових

праць Всеукраїнської науково-практичної конференції. Полтава. 2022. С.994-996

45. Васильєва Н.К. Економіко–математичне моделювання в сільському господарстві: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Біла К.О. 2015. С. 155.

46. Стасюк Г.А. Фінанси підприємств: навчальний посібник, Херсон: Олді-плюс. 2004. С. 478.

47. Статистичний щорічник України. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm

48. Стецюк П. Теорія та практика управління фінансовими ресурсами с.-г. підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ. 2008. С. 386.

49. Угляренко О.М. Формування фінансових ресурсів підприємств (на прикладі підприємств спиртової галузі України): канд. екон. наук: Київський національний економічний ун-т. Київ. 2005. С. 120.

50. Хачатурян С. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація: Фінанси України. 2010. № 4. С. 77 – 81.

51. Христюк Д.П. Аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. №15. С. 600–603.

52. Хрущ Н.А., Доценко В.В. Аналіз сучасних підходів до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства: Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2015. № 3 (3). С. 274–277.

53. Юнін О. С., Круглова О. О., Савельєва М. О. Фінансово-економічний словник: словник-довідник, Дніпро. 2018. С. 164.

54. Яцух О.О. Теоретичні засади фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету: Економічні науки, Мелітополь. Мелітопольська типографія «Люкс». 2018. № 4 (39). С. 310–316.

ДОДАТКИ

Додаток А

Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в ПВФ «Агроцентр»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021 р. до 2017 р., %
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	41976	54360	65038	71009	70822,5	168,7
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	167371,5	222152	151867	123062	226319	135,2
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	114,4	180,5	186,1	146,2	123,9	108,3
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	132	192,4	225,8	258,2	278,8	211,2
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних засобів, грн	161,7	345,4	315,5	241,8	286,8	177,4
Фондомісткість 100 грн. валової продукції, грн	61,8	28,9	31,7	41,4	34,9	56,5
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн	205,1	237,2	187,2	129,3	260,1	126,8

Динаміка складу і структури товарної продукції в ПВФ «Агроцентр»

Вид продукції	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пшениця	20360,3	15,2	26094,9	16,4	27105,2	16,6	23062,8	13,7	33325,7	16,7
Кукурудза на зерно	10430,4	7,8	9287,4	6,9	8758,9	5,4	19794,9	11,8	16321,3	8,2
Соняшник	38765,2	28,9	38642,1	24,3	45290,2	27,8	35294,3	20,9	54510,9	27,3
Ячмінь	4050,8	3,0	5345,5	3,4	7533,9	4,6	7261,8	4,3	9378,2	4,7
Просо	338,9	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-
Ріпак озимий	-	-	4089,0	2,6	7298,5	4,5	10298,1	6,1	-	-
Всього по рослинництву	73947,9	55,1	83458,9	52,4	95986,7	58,9	99341,5	59,1	113536,1	56,9
Птиця	13329,1	9,9	14308,1	9,0	13763,9	8,5	16719,5	9,9	15738,2	7,9
Свині	106,5	0,1	123,8	0,1	174,0	0,1	228,6	0,1	31,1	0,0
Вівці	485,2	0,4	156,4	0,1	301,4	0,2	517,4	0,3	-	-
Яйця	42839,1	31,9	60590,7	38,1	52642,8	32,3	51359,8	30,5	70291,2	35,2
Мед натуральний	26,7	0,0	63,9	0,0	43,7	0,0	24,0	0,0	19,4	0,0
Всього по тваринництву	60307,1	44,9	75750,1	47,6	66925,8	41,1	68849,3	40,9	86079,9	43,1
Всього підприємству	134255	100,0	159209	100,0	162912,5	100,0	168190,8	100,0	199616	100,0

Додаток В

Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання в ПВФ
«Агроцентр»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021 р. до 2017 р., %
Валова продукція, тис. грн.	134255	159209	162912,5	168190,8	199616	148,7
в т.ч. в рослинництві	73947,9	83458,9	95986,7	99341,5	113536,1	153,5
в тваринництві	60307,1	75750,1	66925,8	68849,3	86079,9	142,7
Середньорічна кількість працівників, осіб, всього:	318	292	288	275	254	79,9
в т.ч. в рослинництві	174	148	155	143	135	77,6
в тваринництві	144	144	133	132	119	82,6
Річна продуктивність праці, тис. грн., всього:	422,2	545,2	565,7	611,6	1005,2	238,1
в т.ч. в рослинництві	425,0	563,9	619,3	694,7	841,0	197,9
в тваринництві	418,8	529,0	503,2	521,6	652,1	155,7

Склад та структура оборотних коштів ПФФ «Агроцентр»

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	Відношення 2021 р. до 2017 р.	
	р.	р.	р.	р.	р.	+/-	%
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн		
Оборотні засоби в сфері виробництва, всього, в т.ч.:	26793	34164	29908	27461	29995	3202	112,0
виробничі запаси	6059	18690	10771	12978	16491	10432	272,2
незавершене виробництво	20098	13921	17353	13998	12493	-7605	62,2
витрати майбутніх періодів	636	1553	1784	485	1011	375	158,9
Оборотні кошти у сфері обігу, всього, в т.ч.:	109584	107700	89335	57794	135270	25686	123,4
готова продукція	64204	62632	28888	19713	87621	23417	136,5
товари	358	166	94	191	107	-251	29,9
грошові кошти	3210	6894	12437	3482	5247	2037	163,5
дебіторська заборгованість	41588	37883	47894	33408	41047	-541	98,7
поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-	-
інші види оборотних коштів	224	125	22	1000	1248	1024	557,1
Оборотні кошти разом	136377	141864	119243	85255	165265	28888	121,2

Склад оборотних коштів ПВФ «Агроцентр» 2017-2021 рр.

